

3 februari 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Aanpassingen regeling toelatingseisen, het omgaan met deficiënties en onderliggende procedures...

(artikel 7.25 van de WHW)

**Instellingen kunnen gaan afwijken van de landelijke eisen en
eigen constructies gaan hanteren...**

Juridisch onjuist en mogelijke aantasting studeerbaarheid!

Voorbode van een volledig eigen instellingsbeleid en -aanpak?

Denk mee... over een realistische aanpassing van deze regeling

1 Inleiding

De Variawet voor het hoger onderwijs, een regeling waarmee de kans is benut om een groot aantal zaken toe te voegen aan en ook te herstellen in de huidige WHW, is op 24 november jl. door de Tweede Kamer aangenomen en recentelijk op 12 januari in de Eerste Kamer besproken. Vanuit de EK zijn op 19 januari allerlei schriftelijke vragen gesteld aan de minister over haar plannen. De antwoorden moeten in principe rond deze tijd worden gegeven – tenzij alles 'on hold' wordt gezet.

De EK kan evenwel geen veranderingen in een wet aanbrengen. Het is een kwestie van akkoord gaan of niet. In dat laatste geval moet de TK gaan kijken naar de redenen die de EK heeft gebruikt voor de afwijzing, om vervolgens gaan bezien hoe ze voor een nieuwe versie van de wet kunnen worden gebruikt, om zowel door de TK als de EK te worden aanvaard.

Waarom deze nieuwsbrief... over de nadere vooropleidingseisen...

Wat speelt er en waarom deze nieuwsbrief? Een van de elementen van de Variawet is het aanpassen van artikel 7.25 van de wet betreffende de regeling voor 'nadere vooropleidingseisen' die kunnen worden gesteld voor de inschrijving bij een hbo- of wo-opleiding – een besluit dat pas op het laatste moment door de Tweede Kamer is genomen, kort voor het aannemen van de wet in november, op basis van een tweetal amendementen. Dat recht ligt bij de TK, om daarmee via het aannemen ervan ervoor te zorgen dat bepaalde wensen van de politici een plek kunnen krijgen in de wetgeving, in dit geval zonder het proces te doorlopen dat voor een wetsvoorstel geldt.

Die aanpassingen houden onder meer in het scheppen van de mogelijkheid dat CvB's zelf kunnen gaan afwijken van een landelijke regeling als het gaat om het eisen van vakken, in het profiel en/of in het vrije deel, en tevens zelf kunnen besluiten om bepaalde deficiënties zonder verdere tussenkomst van de overheid pas in het gehele eerste leerjaar te laten wegwerken. De politici noemen het treffen van deze maatregelen het omkeren van de huidige regeling, van 'moet' naar 'kan'. Maar dat lijkt niet te gelden voor de a.s. student maar juist alleen voor de instellingen, naar onze mening.

Bij nadere beschouwing blijkt dat dit proces behoorlijk slordig heeft plaatsgevonden (misschien kunnen we dit zelfs een understatement te noemen), met het nu hebben van onjuiste en tegenstrijdige formuleringen. Tevens is het gevolg dat a.s. studenten er mogelijk in allerlei gevallen qua studeerbaarheid en toegankelijkheid op achteruit kunnen gaan.

Daarom dus onze analyse en deze nieuwsbrief.

We zitten nu in de fase van afwachting van de beantwoording door OCW van de vragen vanuit de EK – normaal gesproken uiterlijk 16 februari. Die vragen nemen we in dit nummer mee als een vorm van referentie.

Echter niet alle kanttekeningen die wij menen te moeten plaatsen, kwamen bij die EK-vragen aan de orde. Daarom gaan we toch nu alles langslopen om te voorkomen dat er nog steeds onduidelijkheden blijven bestaan, zeker als alles blijft bij hetgeen via het nieuwe artikel in de wet zou komen te staan.

Fundamentele veranderingen

Het gaat zonder meer om heel fundamentele aanpassingen zoals die nu dreigen te worden ingevoerd. Deze lijken toch vooral samen te hangen met – zoals gezegd - de discussies over de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, maar ook met het toepassen van het studieadvies, de sterke uitval en vooral de wisseling van studie en de autonomie die de instellingen voor zichzelf opeisen als het gaat om het toelatingsbeleid. Maar wat dit alles bij elkaar, ook gelet op deze onderhavige aanpassingen, kan gaan betekenen voor de toekomst, dat is een ontwikkeling die we in dit nummer alvast voor een aantal zaken onder de loep nemen.

Binnenkort een verdere analyse in een volgend nummer – denk mee

In dit nummer beperken we ons tot de directe analyse van de veranderingen in artikel 7.25 zelf, de fouten die naar onze mening daarbij worden gemaakt en de directe gevolgen ervan, voor zover relevant voor de onderbouwing ervan.

Daarnaast zijn we bezig met een nieuwsbrief waarin verder wordt ingezoomd op de achtergronden en doelen van dit artikel, dus mede gelet op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs en de wijze waarop het huidige studieadvies kan worden omgebouwd naar een 'keuzetraject' dat begint in de vooropleiding en eindigt aan het eind van het eerste ho-jaar van inschrijving.

We verwachten dat nummer op korte termijn te kunnen uitbrengen als een speciale nieuwsbrief om daarmee een bijdrage te leveren aan de komende discussies over bovengenoemde ontwikkelingen rond het hoger onderwijs. Echter, als mocht blijken dat de Variawet in deze vorm toch zal worden ingevoerd, zullen we daarmee rekening houden, mede door een aantal van de analyses uit dit nummer verder uit te diepen.

Inhoud – paragrafen als indicatoren voor het doornemen...

A	Opzet van dit nummer	4
B	Voorgenomen aanpassingen in de tekst artikel 7.25 – Nadere vooropleidingseisen	4
B.1	Aanpassingen	4
B.1.1	Voor de goede orde hier de tekst zoals het artikel zou gaan worden na de Variawet	
B.2	Toelichtingen bij de voorstellen via de amendementen	7
	a Eerste amendement TK	
	b Tweede amendement TK	
B.3	Uit de discussies in de TK: citaten	7
B.4	Commentaar en kanttekeningen hierbij	8
C	Kamervragen – Eerste Kamer	9
D	Onderbouwing van ons voorstel om artikel 7.25 niet op deze wijze aan te passen	10
D.1	Van 'bezitter diploma' naar 'aspirant-student / student' – en andere begrippen	11
D.1.1	Begrip 'student' in het gehele systeem: rommeltje... (wil de echte student opstaan?)	
D.1.2	De verzoeker om inschrijving is nog geen 'student'	
D.1.3	'Aspirant' is niet juist in deze context	
D.1.4	Niet consequent gebruik 'aspirant'	
D.1.5	Gebruik afwijkende begrippen	
D.1.6	Om de verwarring toch ook nog groter te maken... en de regeling ongeldig?	
D.1.7	Is het aanmelden of laten inschrijven? Waar heeft iemand recht op?	
D.1.8	Ter afsluiting: een beter begrip gebruiken – een voorstel	
D.2	Extraneus vergeten, dus weer toevoegen s.v.p.	14

D.3	Nieuwe lid 4 onder de loep	14
D.3.1	Kanttekeningen bij de interpretatie	
	a Wat mag het CvB? Twee scenario's...	
	b Bij scenario 1	
	c Bij scenario 2	
	d Specifiek: hoe bij een nieuwe opleiding in het ho? Een nieuwe aanbieder?	
	e Afwijken van landelijke afspraken over nadere vooropleidingseisen	
	f Nog even een mee-denker...	
D.4	Tegenstrijdigheden bij 'mbo-hbo' en dus verwarring	17
D.4.1	Lid 5 (nieuw - was lid 4) bekeken	
	a Doel van het lid	
	b Vertegenwoordigen	
	c Gericht op de aansluiting	
	d Gezamenlijkheid	
	e SBB	
	f Kijken naar wat in lid 3 staat...	
D.4.2	Lid 3 bekeken	
	a Algemeen	
	b Specifieke aspecten	
	c Eisen stellen	
	d Gewenste aansluiting en eisen stellen	
	e Regeling mbo-hbo	
	f Afwijken van regeling – gebruiken van lid 4 – met 'groepen'...	
	g Landelijk versus regionaal ingrijpen – eenzijdig versus samenwerking	
	h Wensen en eisen	
	i VH en MBO Raad: coördineren – kan het ook in een aparte regeling?	
D.4.3	Beroepsonderwijs	
D.5	Vakopleidingen noemen in het artikel: overbodig en obsoleet	23
D.6	Begrip 'Groep opleidingen': overbodig opgenomen in de leden 1 en 2	23
D.7	Lid 2, onderdeel c, is in combinatie met de aanpassingen overbodig (geworden)	24
D.8	Deficiënties en rol instellingen	24
D.9	Procedures e.d. ontbreken – als dit deel van het voorstel wordt geaccepteerd	25
D.9.1	Toegankelijkheid waarborgen	
D.9.2	Aanvullende opmerkingen	
D.9.3	Hoe vaak mag een instelling de nadere vooropleidingseisen aanpassen...	
D.9.4	Varianten hanteren hierbij	
D.10	Deficiëntie meenemen naar de propedeuse – vreemde aanpak qua planning	26
D.10.1	Voorstel voor sowieso een aanpassing	
D.11	Registratie van afwijkende regelingen	27
D.12	OER	28
D.12.1	Informatie voor aanstaande studenten	
D.13	Taalkundige zaken	28
D.14	Studeerbaarheid, doorstroom, kosten en eerste leerjaar hbo en wo	30
D.14.1	Studeerbaarheid, doorstroom, kosten en studeren in eerste leerjaar hbo en wo	
	a Wel of niet toelaatbaar verklaren	
	b Overvragen = overtreden = geen controle overheid	
	c Alternatief... eventueel...	
	d Uitbesteden, extra jaren... kosten maken... is dat de bedoeling van de wet?	
D.14.2	Wegwerken deficiënties) in het eerste leerjaar – een vorm van selectie?	
	a Een paar aspecten beschouwd, rond de status van de eisen...	
	b Selectie?	
	c Eigenlijk al bij het hbo een soort gewenste situatie?	
	d Een paar aanbevelingen...	
E	Ter afronding en ter aankondiging: meer over de achtergronden	34
Annex:	Samenvatting cruciale punten artikel 7.25 van de Variawet	35

A Opzet van dit nummer

Het behandelen van dit onderwerp is, mede gelet op een mogelijk doorvoeren van de aanpassingen in artikel 7.25, een kwestie van het uiteenrafelen van alle onderdelen die nu een andere tekst en daarmee ook een afwijkend karakter krijgen. Het is aldus even doorbijten voor de lezers die zich hebben voorgenomen de analyses tot zich te nemen. Uiteraard stellen we van iedereen de reacties op prijs.

In deel B gaan we eerst de aanpassingen langslopen. Dat gebeurt door de oude en nieuwe teksten naast elkaar te zetten. In samenhang daarmee geven we inzicht in de redenen die de politici hadden voor de voorstellen betreffende de nieuwe artikelen. Dat doen we aan de hand van de toelichtingen op de amendementen die op de valreep in het wetsvoorstel zijn opgenomen en van teksten uit het verslag van de discussie in de TK die daarover (marginaal en niet echt to-the-point, denken we) is gevoerd. Op basis daarvan plaatsen we alvast een aantal kanttekeningen, om daarmee een richting aan te geven voor de verdere behandeling van het wetsvoorstel.

In deel C hebben we de vragen opgenomen die op 19 januari jl. vanuit de Eerste Kamer naar de minister zijn gestuurd over de Variawet, met betrekking tot artikel 7.25 over het kunnen stellen van nadere vooropleidingseisen. Volgens de parlementaire spelregels moeten de antwoorden binnen vier weken bij de EK worden ingeleverd en kan er een plenaire discussie plaatsvinden. Dezelfde spelregels houden in dat de Variawet alleen maar kan worden aangenomen of terugverwezen naar de TK. Er kunnen door de EK geen aanpassingen in een wetsvoorstel worden aangebracht.

In deel D wordt de onderbouwing gegeven van ons voorstel om voorlopig af te zien van het nieuwe artikel 7.25, gelet op de fouten, de opmerkelijke benaderingen en de consequenties ervan. We zetten daarvoor veel aspecten op een rijtje, uiteraard inclusief hetgeen in de EK naar voren is gebracht, om daarop allerlei analyses los te laten.

In deel E geven we een korte afronding, met de aankondiging van een vervolg-nieuwsbrief, als de antwoorden op de vragen van de EK openbaar zijn geworden. We gaan dan ook in op de achterliggende bedoelingen van de wet, en proberen tevens met een alternatief te komen.

In de annex vindt u nog een soort samenvatting van de belangrijkste kritiekpunten, om snel een beeld van dit alles te krijgen – ook apart als een los ‘pamflet’ vormgegeven.

B Voorgenomen aanpassingen in de tekst van artikel 7.25 – Nadere vooropleidingseisen

In dit deel gaan we in op de veranderingen die via de Variawet worden voorgesteld om te worden doorgevoerd bij artikel 7.25 van de WHW. Het betreft de mogelijkheid om voor de inschrijving bij een hbo- of wo-opleiding in aanmerking te komen¹. Dat doen we voor de volgende zaken:

1. Aanpassingen in artikel 7.25, op basis van de Variawet
2. Toelichting die formeel bij de amendementen door de indieners ervan is gegeven
3. Uit de discussie in de TK over deze amendementen
4. Commentaar van onze kant en alvast wat kanttekeningen hierbij.

B.1 Aanpassingen

We geven de aanpassingen in het artikel ‘*cursief*’. De nu nog geldende teksten die door de cursieve teksten moeten worden vervangen, zijn onderlijnd. Lid 4 is helemaal nieuw, *cursief* vermeld.

Artikel 7.25. Nadere vooropleidingseisen

1. Bij ministeriële regeling wordt het profiel of worden de profielen, bedoeld in artikel 12 van de Wet op het voortgezet onderwijs en artikel 38 van de Wet voortgezet onderwijs BES aangewez-
zen waarop de hierna te noemen diploma’s betrekking moeten hebben om te kunnen worden

---

¹ Er wordt normaal gesproken over ‘de toelatingseisen’, maar in de WHW gaat het daar in het betreffende artikel niet over – los dat het begrip ‘toelating’ wel in bepaalde kopjes staat, maar in dit geval ten onrechte. Het voldoen aan de eisen geeft het recht om te worden *ingeschreven*. Verderop in de wet komt dan wel de toelating aan de orde, maar die is daarbij gekoppeld aan de doorstroom naar een wo-master-opleiding. De examencommissie beslist daarbij of iemand tot de opleiding kan worden toegelaten. Het is overigens niet relevant, maar het toont wel aan dat op bepaalde plekken slordig wordt omgegaan met begrippen – vaak ook niet eens omschreven.

ingeschreven voor een bepaalde bij die ministeriële regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen:

Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel studenten in te schrijven van wie het diploma betrekking heeft op een of meer bij die ministeriële regeling aan te wijzen profielen, bedoeld in artikel 12 van de Wet op het voortgezet onderwijs en artikel 38 van de Wet voortgezet onderwijs BES, waarbij de profielen betrekking hebben op de volgende diploma's:

- a. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 7 van de Wet op het voortgezet onderwijs,
  - b. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 13 van de Wet voortgezet onderwijs BES,
  - c. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs, of
  - d. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 14 van de Wet voortgezet onderwijs BES.
2. Bij ministeriële regeling kunnen tevens worden aangewezen, vakken en andere programmaonderdelen die deel moeten hebben uitgemaakt van het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma om te kunnen worden ingeschreven voor een bepaalde bij die ministeriële regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen, indien het betreft:
- Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling tevens bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel studenten in te schrijven van wie het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:*
- a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programmaonderdelen omvat;
  - b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel; of
  - c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.
3. Bij ministeriële regeling kunnen eisen worden gesteld
- Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen*
- om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:
- a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
  - b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.
4. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een bij die regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt aan aspirant-studenten om te kunnen worden ingeschreven.
5. De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid.
6. Het instellingsbestuur kan bepalen dat de bezitter van een diploma, genoemd in het eerste of derde lid, die niet voldoet aan de in het eerste, tweede of derde lid bedoelde voorwaarden, toch wordt ingeschreven.

Indien de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, van toepassing zijn, en een student hieraan niet aan voldoet, kan de student toch worden ingeschreven, onder de voorwaarde dat blijkens een onderzoek wordt voldaan aan inhoudelijk daarmee vergelijkbare eisen.

Aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding, met dien verstande dat bij ministeriële regeling opleidingen kunnen worden aangewezen voor welke, in door het

instellingsbestuur te bepalen gevallen en onder door het instellingsbestuur vast te stellen voorwaarden, aan de eisen kan worden voldaan uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.

Het instellingsbestuur bepaalt dat aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding dan wel uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, bij afronding van de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.

De eisen worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.

7. Artikel 7.24, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

B.1.1 Voor de goede orde hier de tekst zoals het artikel zou gaan worden na de Variawet

Hier de tekst van artikel 7.25 als de aanpassingen worden doorgevoerd.

Artikel 7.25. Nadere vooropleidingseisen

1. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel studenten in te schrijven van wie het diploma betrekking heeft op een of meer bij die ministeriële regeling aan te wijzen profielen, bedoeld in artikel 12 van de Wet op het voortgezet onderwijs en artikel 38 van de Wet voortgezet onderwijs BES, waarbij de profielen betrekking hebben op de volgende diploma's:
  - a. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 7 van de Wet op het voortgezet onderwijs,
  - b. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 13 van de Wet voortgezet onderwijs BES,
  - c. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs, of
  - d. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 14 van de Wet voortgezet onderwijs BES.
2. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling tevens bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel studenten in te schrijven van wie het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:
  - a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programmaonderdelen omvat;
  - b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel; of
  - c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.
3. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:
  - a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
  - b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.
4. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een bij die regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt aan aspirant-studenten om te kunnen worden ingeschreven.
5. De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid.
6. Indien de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, van toepassing zijn, en een student hieraan niet aan voldoet, kan de student toch worden ingeschreven.

Het instellingsbestuur bepaalt dat aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding dan wel uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, bij afronding van de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.

De eisen worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.

7. Artikel 7.24, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

B.2 Toelichtingen bij de voorstellen via de amendementen

Normaal gesproken wordt bij een wetsvoorstel een uitgebreide toelichting gegeven. Dat is ook in 2020 gebeurd bij de eerdere versie van de Variawet. De huidige versie die naar de EK is gegaan, kent verder geen aanvullende toelichting bij de aanpassingen die daarna hebben plaatsgevonden. We moeten daarvoor terugvallen op hetgeen in de betreffende amendementen is vermeld.

a Eerste amendement TK

Het eerste amendement betrof het aanpassen van het huidige vijfde lid, nu zesde lid, tweede volzin (zie hierboven) over het zelf als instelling besluiten hoe deficiënties kunnen worden weggewerkt.

De toelichting hield het volgende in:

“Instellingen kunnen studenten een maatwerktraject aanbieden om deficiënties weg te werken in het eerste studiejaar van een opleiding. Daarvoor geldt op basis van artikel 7.25 van de wet als randvoorwaarde dat deze opleidingen eerst bij ministeriële regeling daartoe aangewezen dienen te worden.

Met de wijziging in dit amendement wordt bewerkstelligd dat instellingsbesturen alle studenten, ongeacht de opleiding, desgewenst de gelegenheid kunnen bieden om deficiënties weg te werken gedurende het eerste studiejaar van de opleiding. Hierdoor is de aanwijzing van deze opleiding bij ministeriële regeling, zoals in het huidige vijfde lid is bepaald, niet langer nodig.”

b Tweede amendement TK

Het tweede voorstel voor de aanpassingen betreft eigenlijk het gehele artikel door een aantal leden ervan een ander karakter te geven als het gaat om het stellen van nadere vooropleidingseisen naast een diploma:

“Op grond van artikel 7.25, dat gaat over nadere vooropleidingseisen, kunnen profielen of bepaalde vakken worden aangewezen die verplicht deel moeten hebben uitgemaakt van het eindexamen voor toelating tot een bepaalde opleiding. Als de Minister deze eisen vaststelt, zijn ze verplicht voor alle opleidingen. Met de wijziging in dit amendement wordt bewerkstelligd dat het instellingsbestuur zelf kan bepalen of de bij ministeriële regeling vastgestelde nadere vooropleidingseisen aan studenten, die zich voor een bepaalde opleiding willen inschrijven, worden toegepast. Op grond van het nieuwe vierde lid kunnen bij ministeriële regeling opleidingen hiervan worden uitgezonderd. Van deze bevoegdheid kan bijvoorbeeld toch gebruik gemaakt worden in gevallen waar blijkt dat het niet hanteren van nadere vooropleidingseisen leidt tot meer uitval en switch onder studenten of in gevallen waar blijkt dat landelijk geldende nadere vooropleidingseisen noodzakelijk zijn.”

B.3 Uit de discussies in de TK: citaten

Om meer zicht te krijgen op de achtergrond bij de amendementen en de doelstellingen ervan, kunnen we kijken naar het verslag van de discussie die door de onderwijscommissie van de TK is gevoerd op 19 november en vastgesteld op 9 december 2020.

We geven daarvan het meest relevante deel, met vooral de tekst die is uitgesproken door de heer V.d. Molen, van het CDA, hier zonder verder commentaar – pas te geven in de paragraaf daarna.

“Voorzitter.

Met het tweede amendement wordt de moet-bepaling van de nadere vooropleidingseisen omgezet in een zogenaamde kan-bepaling. Nu is de situatie zo dat er naast de eis van een havo- of vwo-diploma aanvullende eisen worden gesteld aan het profiel of de vakken die een scholier ook behaald moet hebben voor toelating tot een vervolgopleiding.

Instellingen zijn verplicht deze eisen te volgen, ook al is de instelling er zelf van overtuigd dat ze in individuele gevallen maatwerk zou kunnen toepassen. Scholieren lopen er tegen aan dat ze niet toelaatbaar zijn voor een vervolgopleiding van hun keuze vanwege in dit geval vaak een achteraf gezien foute profielkeuze als ze 14 of 15 jaar oud zijn.

Het amendement zorgt ervoor dat er wel regels blijven worden gesteld, maar dat instellingen hier ook van kunnen afwijken als ze daartoe aanleiding zien. Het amendement voorziet er wel in dat de minister ervoor kan kiezen om bij ongewenste effecten, bijvoorbeeld bij hogere uitval of als het een instrument zou kunnen zijn in concurrentie om de student tussen instellingen, vervolgens wel de teugels aan te trekken. Het amendement biedt dus ruimte voor instellingen en maatwerk voor studenten, maar ook de ruimte voor de minister om een oogje in het zeil te houden.

Om alvast de vraag te beantwoorden of ik bang ben voor oneigenlijke praktijken van opleidingen om met eisen te schuiven, zodat ze meer studenten aan kunnen trekken: op die vraag zou mijn antwoord nee zijn. De eis is namelijk heel helder: je moet een havo- of een vwo-diploma hebben. Ik heb liever dat instellingen zich bezighouden met het toepassen van maatwerk in dit soort situaties dan dat ze bijvoorbeeld beginnen met het aantrekken van internationale studenten via een soort vooropleiding van één jaar, een mogelijkheid tot maatwerk die we blijkbaar niet aan Nederlandse studenten kunnen bieden.

Daarom willen wij er met deze twee amendementen voor zorgen dat instellingen maatwerk kunnen bieden, zodat studenten die dat echt kunnen niet naar buiten worden gestuurd, maar binnen een instelling kunnen werken aan hun deficiënties en ook de keuze kunnen maken die hun hart hun ingeeft.”

Op een vraag van de heer Wiersma, van de VVD, over de haalbaarheid en de praktijk, alsmede de wijze waarop instellingen hier mogelijk mee zullen omgaan:

“Volledigheidshalve moet ik ook nog even benoemen dat ik deze amendementen mede namens de heer Paternotte van D66 indien. Dan de vraag van de heer Wiersma. Dit moet in de praktijk waargemaakt worden; dat klopt. We hebben met instellingen gesproken die zich er eigenlijk over verbazen dat zij - het gaat dan vaak om individuele gevallen bij het wegwerken van deficiënties – bijvoorbeeld een student moeten uitschrijven van de opleiding en dan via een soort vavo-traject weer op die plek laten instromen. Dat is allemaal ingewikkeldheid. Dat is systeemdenken, terwijl ze een jong persoon zien die prima de overstap zou kunnen maken en waarvan de opleiding zelf de inschatting kan maken of dat kan of niet. De heer Wiersma maakt hier afwegingen als: kunnen we dit, hebben we daar genoeg mensen voor en overvragen we die studenten ook niet?

Ik vind het ook een verantwoordelijkheid van een instelling om soms even de bal terug te leggen en te zeggen: dit wil je wel heel graag, maar als we daar nog eens even wat langer over doorpraten, word je hier dan straks gelukkig van of kunnen we iets anders met elkaar bedenken? Die afweging komt eerst.

De amendementen bieden vervolgens de mogelijkheid om het in de praktijk ook te doen waar het nu niet toegestaan is. Ik ben het dus met de heer Wiersma eens dat het altijd de afweging van de instelling moet zijn. De ruimte die wij met de amendementen bieden, is dat de instelling daar vervolgens ook wat mee kán doen.

Als de instelling voor zichzelf beslist dat dat niet aan de orde kan zijn bij een opleiding of bij een student, dan laat ik die ruimte ook bij die instelling.”

B.4 Commentaar en kanttekeningen hierbij

In een volgend deel van deze nieuwsbrief gaan we vrij uitgebreid in op de consequenties van deze voorstellen om artikel 7.25 aan te passen. Maar we geven toch alvast een paar punten om ons te kunnen verplaatsen in de gedachten van de indieners ervan, los van het feit dat vervolgens de amendementen door de gehele TK zijn aangenomen, zonder daarover nog verdere discussies te voeren met ‘buitenstaanders’, specifieke experts en meedenkende mensen van de werkvloer.

We vinden het van wezenlijk belang om de kanttekening te maken dat het doorlopen proces bij het aanpassen van dit artikel niet de noodzakelijke zorgvuldigheid heeft gekend. Het is ook politici bekend dat als aan een artikel binnen een hoofdstuk van de WHW wordt gesleuteld, aanpassingen altijd moeten worden ‘doorberekend’ naar andere leden van het artikel die gewoon blijven staan en tevens naar andere artikelen die daarmee samenhangen. Er zal altijd oog dienen te zijn voor de doelstellingen die oorspronkelijk zijn gebruikt voor het opstellen en vooral formuleren van een artikel, de leden ervan en de kenmerkende samenhang daartussen.

Het betekent dat, om een duidelijk voorbeeld te geven en kijkend wat nu is gebeurd, niet kan worden volstaan met het simpelweg aanpassen van onderliggende procedures en het ‘omkatten’

van de rol die de betrokkenen spelen i.c. het niet meer spreken over 'de bezitter van een diploma', maar van 'de student', terwijl de juiste vertaling in de nieuwe context 'de aspirant-ingeschrevene' moet zijn. Dat heeft te maken met het feit dat het in dit deel van de wet gaat om het kunnen worden ingeschreven, om daarna te kunnen gaan studeren en aldus hbo- of wo-student te worden.

Het is heus niet alleen een kwestie van taal, zo'n aanpassing, Het gaat er juist om dat dient te worden benadrukt dat de betrokken persoon een andere status krijgt, met allerlei consequenties van dien. We komen er daarom zonder meer op terug, omdat dit een cruciale stap is naar een situatie die kennelijk niet echt en zorgvuldig is doordacht.

Daarbij geldt tevens dat met deze uitgebreide analyse van de aanpassingen, moet worden voorkomen dat het voor de belangrijkste doelgroep, de personen die willen gaan studeren, kennelijk niet meer gaat om de wens om te worden ingeschreven maar om het moeten gaan voldoen aan eisen die aan de toelating worden gesteld om zichzelf 'student' te mogen gaan noemen. Dat is een wezenlijk verschil.

Kanttekeningen bij de redenen van de politici

- De belangrijkste reden die wordt aangedragen, is dat instellingen de ruimte moeten gaan krijgen om zelf vast te stellen of er maatwerk nodig is om voor bepaalde opleidingen studenten alvast toe te laten zonder dat er aan de (eerdere) formele (landelijke) eisen wordt voldaan.
- Het doel is om te komen tot een regeling voor de nadere vooropleidingseisen waarbij de instellingen niet 'van alles met z'n allen moeten' maar zelf (ook) 'besluiten kunnen nemen'. Er wordt daarmee nadrukkelijk een eigen verantwoordelijkheid neergelegd bij de ho-instellingen, op basis van hetgeen in de vooropleidingen al dan niet mogelijk is ter voorbereiding op de studie.
- Het betekent dat in principe de ho-instellingen zelf kunnen bepalen, dus los van hetgeen andere instellingen willen en vaststellen, bij welke opleidingen meer of minder vakken of andere zaken nodig zijn om te worden ingeschreven - en daarvoor eigen redenen kunnen aandragen.
- De overheid kan dit toestaan en vervolgens pas weer alles naar zich toetrekken als blijkt dat de effecten hiervan ongewenst zijn.
- Echter, er worden verder geen procedures in de wetgeving of daaraan gekoppelde kaders of voorschriften ingebouwd betreffende een regeling die landelijk wordt toegepast, om daarmee een vorm van autonoom handelen in alle vertrouwen bij ho-instellingen neer te kunnen leggen.
- Het is niet helder hoe de politici zich hierbij baseren op bronnen die zij hebben geraadpleegd dan wel hoe bepaalde ervaringen zijn gebruikt om deze aanpassingen voor te stellen. Het lijkt erop dat die vooral uit de universitaire hoek zijn aangedragen. We willen verderop in een bepaald kader, kijkend naar hoe ze daarmee nu omgaan, hierop terugkomen.

Hiermee is er sprake van een duidelijke kanteling en omkering als het gaat om het hebben van een regeling waarbij de overheid de regie voert over een onderwijssysteem dat voor het havo en vwo is gebaseerd op landelijke examens en voor het mbo op landelijke afspraken die door de VH en de MBO Raad kunnen worden gemaakt over de aansluiting mbo-hbo alsmede de vormgeving van de doorstroom. De politici noemen dit dus het omdraaien van het stellen van aanvullende eisen van 'het moeten' naar 'het kunnen', maar het lijkt meer op een 'doelgerichte omwenteling'.

Het is ook niet helder in hoeverre daarmee wordt ingegrepen in bestaande afspraken over het hebben van collectieve verantwoordelijkheden binnen het stelsel, als partners voor het voortgezet onderwijs, mbo, hbo en wo. Uit het snelle proces dat de amendementen hebben doorlopen is zonder meer duidelijk dat de betreffende onderwijskoepels niet echt inhoudelijk zijn geraadpleegd, als dat al is gebeurd.

Tevens is er door de overheid – zoals al gemeld – geen internetconsultatie uitgeschreven, zoals die wel heeft plaatsgevonden voor de eerdere versie van de Variawet. Of daarmee in juridische zin verkeerd is gehandeld, is een vraag die deskundigen op dit gebied moeten beantwoorden.

C Kamervragen - Eerste Kamer

De Variawet is inclusief deze amendementen in november goedgekeurd door de Tweede Kamer – mogelijk om er zeker van te zijn dat alles kan ingaan per 1 september 2021 of eerder, of ingegeven door de angst dat alles zou moeten worden overgelaten aan een nieuw kabinet. Vervolgens is de Eerste Kamer aan zet. Daar kan men vragen aan de minister stellen, om daarna in een plenaire

sessie het wetsvoorstel af te keuren met allerlei kanttekeningen daarbij of ook aan te nemen zodat deze wet kan worden ingevoerd.

Op 12 januari is in de EK overleg gevoerd door de leden van de vaste commissie voor onderwijs, en het verslag ervan is de 19^e vastgesteld. Naast een aantal opmerkingen, kanttekeningen en vragen bij een ander wetsvoorstel, betreffende 'taal en toegankelijkheid in het hoger onderwijs' (dus o.a. het gebruik van Engels door instellingen bij opleidingen), was het D66 dat over de Variawet een aantal vragen aan de minister heeft gesteld, specifiek over artikel 7.25.

GroenLinks heeft daarnaast de gelegenheid aangegrepen om een vraag te stellen over het BSA, omdat een amendement daarover niet in de TK is aangenomen – over de benodigde begeleiding. Dus daarmee is hier sprake van een soort 'omweg-vraag' om hiervoor aandacht te vragen.

De Variawet is niet als zodanig controversieel verklaard – in tegenstelling tot het wetsvoorstel rond de taal en de toegankelijkheid en de discussie over de regeling voor de macrodoelmatigheid – mede omdat de TK het wetsvoorstel al heeft aanvaard. Daarom mogen de antwoorden op deze vragen uiterlijk midden februari worden verwacht, zodat de EK over het wetsvoorstel kan gaan praten en stemmen. Maar als de Variawet daarna alsnog wordt terugverwezen naar de TK, dient uiteraard te worden vastgesteld of het voorstel alsnog als controversieel wordt beschouwd.

Hier de vragen zoals in het verslag zijn van de EK opgenomen.

Vraag GL over het BSA

Aangaande de het voorstel van de Variawet hoger onderwijs hebben de leden van de GroenLinks-fractie de volgende vraag.

Is de regering bereid om toe te zeggen dat het bindend negatief studieadvies in de huidige jaargang door de coronapandemie niet wordt toegepast omdat studenten geen volwaardige studiebegeleiding hebben kunnen ontvangen en het niet proportioneel is om een student van de opleiding te weigeren die nooit fysiek aanwezig heeft kunnen zijn?

Vragen D66 over artikel 7.25

Door aanpassing van artikel 7.25 van de WHW via de Variawet Hoger Onderwijs, met name lid 4 en 5, vragen de leden van de D66-fractie of de doorstroom van MBO-HBO juridisch nu geborgd is in acht nemend de rol van het instellingsbestuur. Ziet de regering een onverenigbaarheid tussen lid 4 en 5 en kan zij daarover een toelichting geven?

Door de aanpassing van artikel 7.25 van de WHW via de Variawet Hoger Onderwijs wordt een situatie gecreëerd waarin een instellingsbestuur zelf kan vaststellen voor welke opleidingen wordt afgeweken van de nadere vooropleidingseisen zoals die door andere instellingen voor die opleidingen worden vastgesteld. Is deze vaststelling juist, zo vragen deze leden van de D66-fractie. Kan hierdoor een ongewenste willekeur ontstaan voor studenten? Zijn er voor de regering in voorkomende gevallen mogelijkheden om in te grijpen en onder welke voorwaarden zal de regering dan daadwerkelijk ingrijpen?

Hebben de leden van de D66-fractie het goed begrepen dat voor de aanpassing van artikel 7.25 van de WHW via de Variawet Hoger Onderwijs leerlingen in het havo en vwo die in het derde respectievelijk vierde leerjaar een profiel en aanvullende examenvakken dienen te kiezen, kunnen worden geconfronteerd met andere nadere vooropleidingseisen als ze reeds in de profielfase zitten, door de vrijheid om als instellingsbestuur deze eisen aan te passen? Als dat inderdaad zo is, vindt de regering dit een onwenselijke situatie? Zijn er mogelijkheden om deze situatie voor aspirant-studenten te voorkomen?

De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ziet met belangstelling uit naar de memorie van antwoord en ontvangt deze graag binnen vier weken na vaststelling van dit voorlopig verslag

D Onderbouwing van ons voorstel om artikel 7.25 niet op deze wijze aan te passen

Het is goed om te lezen dat in de EK deze vragen zijn gesteld en vanuit de politiek wordt ingezoomd op een aantal van de effecten van de aanpassingen. We nemen ze graag mee in onze beschouwing, niet alleen omdat ze onze analyse overlappen maar eveneens om te laten zien dat er meer

tijd had kunnen worden besteed aan de onderbouwing van de amendementen – en dat OCW mogelijk meer tegengas had kunnen of moeten geven.

Wel is het zo dat in ons onderzoek veel meer zaken naar boven kwamen drijven, door ons gestart in december jl. Maar we weten ook dat het in een politieke context vooral gaat om het zetten van de vingers op de plekken die de studenten het meeste zeer doen. Dat is met die vragen nadrukkelijk gedaan en dat valt zeer te waarderen. Toch gaan we er verder mee aan de slag, eerst met een tweetal algemene statements. Daarna lopen we puntsgewijs onze argumenten langs om die statements te poneren. We realiseren ons dat het (alweer) een erg complexe materie is. Maar goed, als er werk aan de winkel is, moet er vervolgens voldoende ‘food for thought’ beschikbaar zijn.

Voorstel

Het voorstel is om de regering te adviseren deze aanpassingen in artikel 7.25 niet over te nemen en het huidige artikel 7.25 nu te handhaven.

In het verlengde daarvan kan dit jaar een verder overleg plaatsvinden om te bezien of de argumenten die voor het amendement zijn aangevoerd, op de juiste wijze kunnen worden gebruikt voor aanpassingen die wel kunnen bijdragen aan de gestelde doelen, zonder de basis van het systeem aan te tasten.

Het waarom

Er zijn, met gebruikmaking van een amendement van de Tweede Kamer dat is gebaseerd op een aangenomen motie, in alle haast zonder verdere raadpleging van experts aanpassingen in artikel 7.25 doorgevoerd.

Een analyse ervan laat zien dat daarmee een situatie wordt geschapen die in juridische zin op onjuiste zaken lijkt te zijn gebaseerd, de doelen van het artikel ver voorbijschiet en tevens kan gaan zorgen voor verwarring, minder transparantie en situaties die voor a.s. studenten een minder goede en studeerbare aanpak garanderen.

We lopen hieronder onze kanttekeningen puntsgewijs na, zo geordend mogelijk op basis van de ernst ervan en de gevolgen voor studenten, instellingen en andere doelgroepen. Het gaat dus om het aantonen van de kans dat in juridische zin een onbruikbaar deel van de WHW wordt ingevoerd, door te wijzen op de gemaakte fouten en vervolgens de ongewenste effecten.

D.1 Van ‘bezitter van een diploma’ naar ‘aspirant-student / student’ – en andere begrippen

Een van de gevolgen van een andere insteek bij het formuleren van de regeling voor de eis van het door iemand hebben van een diploma (mbo, havo, vwo) – en waarbij het dus gaat om een ‘diploma-bezitter’ – is de aanpassing bij het kijken naar waaraan een ‘aspirant-student’ dient te voldoen om bij het hbo of wo te kunnen worden ingeschreven. Dat is te zien in het nieuwe vierde lid van het artikel.

Dat is evenwel dusdanig slordig gebeurd dat er nu sprake is van een aantal formuleringen op basis waarvan of een aanvullend wetsvoorstel nodig is of simpelweg het gehele artikel 7.25 ongeldig zou kunnen worden verklaard. We lopen deze ‘slordigheden’ puntsgewijs langs, met een bepaalde opbouw – wetende dat in principe elk punt al een aanzet is tot het door de wetgever in actie moeten komen.

D.1.1 Begrip ‘student’ in het gehele systeem: een rommeltje... (wil de echte student opstaan?)

In de WHW is geen formele omschrijving opgenomen van het begrip ‘student’. Dat hoeft op zichzelf geen probleem te zijn aangezien het op zich gaat om een persoon die staat ingeschreven bij een hbo- of wo-opleiding – en dat zal iedereen ook zonder meer accepteren.

Echter, nu er niet meer wordt gesproken in dit aangepaste artikel over iemand die een diploma moet bezitten en in plaats daarvan het begrip ‘student’ wordt gebruikt, moet het voor iedereen zonder mee duidelijk zijn wat de status van zo iemand is.

Speurwerk in de andere wetten die we kennen in Nederland en voor BES levert interessante ontdekkingen op:

- In de Wet voortgezet onderwijs BES alsmede de Wet op het voortgezet onderwijs staat het volgende in de begrippenlijst:

“ho-student: degene die hoger onderwijs volgt, als bedoeld in artikel 1.1, onderdeel b, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.”

- Opmerkelijk dat het begrip op die plek is opgenomen. Maar een verklaring is te vinden, kijkend naar hetgeen verderop in die lijst staat:
  - mbo-student: student als bedoeld in de WEB
  - vavo-student: vavo-student als bedoeld in de WEB.
- Het wordt nog interessanter als wordt gekeken naar de begrippenlijst in de WEB, dus de wet educatie en beroepsonderwijs, waarbij dit wordt aangetroffen:
  - student: degene die beroepsonderwijs volgt
  - ho-student: degene die hoger onderwijs volgt, als bedoeld in de WHW
  - vavo-student: degene die een opleiding voortgezet algemeen volwassenenonderwijs volgt
  - deelnemer: degene die een opleiding educatie volgt, met uitzondering van een opleiding voortgezet algemeen volwassenenonderwijs.
- Het lijkt hiermee echt een ‘rommeltje’ te gaan worden, want:
  - a. in de WEB is de algemene status van een student gekoppeld aan het volgen van beroeps-
onderwijs, het mbo dus – en niet het vmbo of het hbo.
  - b. echter, in de wet op het voortgezet onderwijs staat wel dat er dan sprake is van een ‘mbo-
student’; wat is wat nu eigenlijk...
  - c. plus dat ook degene die in het volwassenenonderwijs staat ingeschreven (vallend onder
de WEB), een ‘student’ is.
- Het betekent alles bij elkaar dat als in de WHW sprake is van ‘student’, zonder daarvan een omschrijving te geven, het ook kan gaan om iemand die staat ingeschreven in het mbo of vavo.
- Om verwarring te voorkomen heeft men in alle wetten aangegeven wat een student is, behalve in de WHW, maar de gebruikers van die andere regelingen en sectoren weten in formele zin dat aldaar ‘ho-studenten’ onderdak hebben gekregen.

We zouden dus graag zien dat de wetgever in de lijst met de omschrijvingen van de begrippen in de WHW de ‘ho-student’ een plek geeft, zoals in de andere wetten, en daarmee zorgt voor stroomlijning. Dat kan, net als in de WEB, door te zeggen: ho-student: student als bedoeld in de WHW. Plus dat goed wordt aangegeven dat het begrip ‘ho-student’ in die andere wetten daarmee een klip-en-klare verwijzing naar die WHW inhoudt. En... is het dan niet ‘hoger onderwijsstudent’, omdat men als wetgever alles altijd voluit schrijft?

D.1.2 De verzoeker om inschrijving is nog geen ‘student’

In het voorstel staat bijvoorbeeld in lid 1 van artikel 7.25 dat de instellingen een regeling met de overheid treffen om over te gaan tot het inschrijven van ‘*studenten*’. Dat is echter niet juist omdat de betrokken persoon pas na de formele registratie, de acceptatie ervan en de controle van alle eisen, en vervolgens vanaf de start met de opleiding kan worden gezien als iemand met de status van ‘student’ bij de desbetreffende instelling.

Het is daaraan voorafgaand iemand die of reeds een diploma bezit of nog daarmee bezig is, en dus als een ‘a.s. *student*’ kan worden gezien (of misschien een andere benaming, als dat beter is).

D.1.3 ‘Aspirant’ is niet juist in deze context

In het nieuwe lid 4 wordt gesproken van de ‘*aspirant-student*’. Dat klinkt logisch omdat dit begrip ook elders in de wet wordt gehanteerd. Echter, dat gebeurt aldaar in een andere, specifieke context nl. een situatie waarin de persoon geplaatst is op basis van een bepaalde actie, met een bepaalde context dan wel vanwege de betrokkenheid bij een formele activiteit voorafgaande aan de inschrijving – en waarbij de betrokkene aanvaardt dat de instelling oordelen, adviezen en besluiten kan uitbrengen. Op basis van die vrijwillig aanvaarde status kan hij of zij in beroep gaan bij de instelling, op basis van hetgeen ook geldt voor degenen die reeds staan ingeschreven en/of meedoen aan activiteiten die de instelling organiseert².

---

² Een flink aantal jaren geleden hebben we daar een keer vragen over gesteld aan OCW, omdat degenen die aan een toelatingsonderzoek meedoen nog geen formele relatie hebben met de instelling, maar wel de consequenties van een oordeel moeten aanvaarden, Op basis daarvan is de positie van zo iemand aangepast en hij/zij kan in beroep gaan bij de betreffende instelling.

Op internet gevonden...

Aspirant is een woord van Latijnse oorsprong, waarmee men iemand aanduidt, die naar een ambt of naar een waardigheid streeft en zich tot het verkrijgen daarvan heeft aangemeld.

In het geval van het stellen van de aanvullende vooropleidingseisen is van een dergelijke situatie geen sprake omdat een a.s. student als zodanig nog geen relatie heeft met een van de ho-instellingen. Het is een algemene regeling die hiervoor is getroffen en op basis waarvan hij of zij zelfstandig al dan niet bepaalde vakken kiest.

Voor de goede orde wat voorbeelden: Er ontstaat een vorm van relatie als op basis van afspraken wordt meegedaan aan een studiekeuzecheck, aangezien door de instelling een advies wordt uitgebracht dan wel – in specifieke gevallen – de inschrijving wordt geblokkeerd. Tevens gebeurt dit als er sprake is van een bepaalde ‘deficiëntie’ en de a.s. student zich aanmeldt voor een toelatingsonderzoek om daarmee de tekortkoming te kunnen wegwerken. Ook de 21+-regeling en het moeten voldoen aan nog meer specifieke eisen bij bepaalde opleidingen zijn hiervan voorbeelden.

D.1.4 Niet consequent gebruik ‘aspirant’, en dat is een knoeper van een fout...

Als de wetgever van mening is en blijft dat in het nieuwe lid 4 het begrip ‘aspirant-student’ kan blijven staan, dient dit ook te gebeuren in de andere leden van dit artikel. Daar staat nu nog steeds ‘student’, maar in dat geval moet het overal ‘aspirant-student’ zijn.

D.1.5 Gebruik afwijkende begrippen: nog steeds het geval

Overigens dient ook te worden gemeld dat het consequent gebruiken van begrippen niet altijd in de wet goed gebeurt, en dan vooral in de koppen van de artikelen. In de kop van artikel 7.15 staat: ‘Informatieverstrekking aan studenten en *aanstaande* studenten’. Dus geen ‘aspirant-studenten’!

Iets soortgelijks is te zien in de kop van artikel 7.9a: ‘Toelating tot versneld traject gericht op studenten met een *VWO-diploma*’. Afkortingen worden verder nergens gebruikt. Men schrijft alles voluit: voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, en met kleine letters.

D.1.6 Om de verwarring toch ook nog maar even wat groter maken... en de regeling ongeldig?

Als we uitwijken naar de Ratho, dus de ‘Regeling voor de aanmelding en toelating’, kan worden geconstateerd dat de wetgever kennelijk aldaar een andere groep juristen aan het werk heeft gezet. In de begrippenlijst staat niet een vermelding van de ‘aanstaande student’ of de ‘aspirant-student’, maar van de ‘*kandidaat*’. Dat is ‘degene die zich voor de propedeutische fase van een bepaalde opleiding wil aanmelden of laten inschrijven’. In de gehele regeling wordt dan ook van ‘kandidaat’ gesproken, dus geen connectie met de WHW! En nu?

Daarmee is tevens het aantal begrippen voor een persoon in deze situatie op drie gekomen, en dat mag je toch wel weer opmerkelijk noemen. Hoe kan dat zo al gaandeweg gebeuren?

Overigens nog een misser: In de Ratho staat dat een en ander geldt voor de propedeutische fase van een bepaalde opleiding,. Echter, een Ad-opleiding heeft geen propedeutische fase, dus de vraag is of daarmee deze regeling om die reden al ongeldig is dan wel niet kan worden toegepast voor deze groep opleidingen.

D.1.7 Is het aanmelden of laten inschrijven? Waar heeft iemand recht op?

Zoals hierboven staat vermeld, spreekt men in de Ratho over ‘degene die zich (...) wil aanmelden of laten inschrijven’. Het lijkt ons dat hiermee ook verwarring ontstaat. Iedereen mag zich gewoon aanmelden, mede omdat op het moment dat dit mogelijk is veruit de meeste a.s. studenten (kandidaten dus...) nog niet over het vereiste diploma beschikken.

Het wordt pas interessant als de inschrijving in formele zin in beeld komt. Daarom gaat artikel 7.25 mede over het recht op inschrijving bij een opleiding in het hoger onderwijs en niet over het zich mogen aanmelden daarvoor. Ook weer iets om te verbeteren derhalve.

D.1.8 Ter afsluiting: een beter begrip gebruiken – een voorstel

Er zal in het geval van het accepteren van de nieuwe insteek een reparatie op deze punten dienen plaats te vinden. Geen ‘student’ of ‘aspirant-student’ derhalve zonder verdere toevoeging of een wettelijke omschrijving van het begrip.

Het is, zoals eerder in deze nieuwsbrief gemeld, beter om aan te haken bij wat nu al de bedoeling is, dus bijvoorbeeld te gebruiken ‘*aspirant-ingeschrevene*’. Iemand schrijft zich in, laat daarbij weten

hoe het is gesteld met de vooropleiding, en op basis daarvan kan de instelling checken of al dan niet aan de nadere vooropleidingseisen is voldaan – om mogelijk nadere acties van deze persoon te verlangen, en te zien of deze daarop in zal gaan.

Of toch maar overgaan op 'kandidaat'? Dan moet het wel overal worden doorgevoerd, net als dat voor 'aspirant-ingeschrevene' geldt.

D.2 Extraneus vergeten! Dus weer toevoegen! Of een lid 8...

Hetgeen hierboven staat is dus al een zaak die sowieso moet leiden tot aanpassingen. Maar we gaan het nog weer wat ingewikkelder maken.

Het is namelijk opmerkelijk dat, wetende dat het bezitten van een diploma nodig is om te worden ingeschreven bij het hbo of wo als 'student' of 'extraneus', nu blijkt bij deze aanpassing, dus de omkering van het stellen van aanvullende vooropleidingseisen, dat de 'extraneus' is verdwenen. In alle andere relevante artikelen in de WHW is deze vorm van inschrijving gewoon blijven staan.

Hiermee zou het aanvaarden van deze Variawet leiden tot het volledig uitsluiten van een specifieke groep mensen die een hbo- of wo-opleiding willen en nu nog gewoon mogen volgen als ze aan de aanvullende (vooropleidings)eisen voldoen³.

Met een nieuwe benaming zoals bij het laatste stukje hierboven aangegeven, kan dit al worden ondervangen. Lukt dat niet (je weet het nooit), dan kan aan artikel 7.25 een lid 8 worden toegevoegd: 'Waar in dit artikel over aspirant-student wordt gesproken, wordt ook extraneus bedoeld'.

D.3 Nieuwe lid 4 onder de loep

Het meest opvallende aspect van de aanpassing van artikel 7.25 is uiteraard de toevoeging van een nieuw lid 4 (en lid 4 is nu lid 5), aangezien de leden 1, 2 en 3 ervan beginnen met 'onverminderd lid 4'. Dat betekent dat die leden kunnen worden toegepast, maar tegelijkertijd lid 4 een rol kan spelen bij het vaststellen van nadere vooropleidingseisen, als een soort van uitzondering of de mogelijkheid om van die andere leden af te wijken.

We gaan kijken naar het nieuwe lid en toetsen het aan de doelstellingen, geformuleerd door degenen die het betreffende amendement indienden en tegen de achtergrond van de gehele wetgeving ten aanzien het toelatingsbeleid van het hoger onderwijs.

Lid 4 van artikel 7.25 (nieuw)

Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een bij die regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt aan aspirant-studenten om te kunnen worden ingeschreven.

Dit lid heeft nadrukkelijk een sterke relatie met de doelstellingen die achter artikel 7.25 verscholen zitten, dus de redenen om eisen te stellen die aanvullend zijn op de vooropleiding en het hebben van het diploma ervan (mbo, havo, vwo). Je kunt dat stellen dat als er aan die doelstellingen wordt gesleuteld, om bepaalde aanvullende redenen, de uitwerking van het artikel zodanig anders kan gaan plaatsvinden dat die binnen het kader van de gehele wetgeving als ongewenst dient te worden gezien.

Dat betekent niet dat een aanpassing op zich in juridisch opzicht onjuist is maar wel dat daarmee geen recht kan worden gedaan aan wat binnen de maatschappij aanvaardbaar is. Een wet moet nu eenmaal zodanig worden ingericht dat er sprake is van het ondersteunen van wat wordt gezien als noodzakelijk en daarom in een regelgeving dient te worden gegoten.

We hebben het nieuwe lid 4 op die manier uitgebreid en vanuit allerlei invalshoeken bekeken. Dat bleek simpelweg nodig te zijn omdat de tekst ervan veel ruimte laat voor interpretatie. De toelichting die is gegeven bij het betreffende amendement, geeft daarbij wel een richting aan, maar het lijkt ons dat er desondanks geen onnodige ruimte voor onduidelijkheid mag zijn.

³ Een andere insteek zou kunnen zijn dat in zo'n geval dat de extraneus niet in artikel 7.25 wordt genoemd dat zo iemand met alleen het diploma (mbo, havo, vwo) kan worden ingeschreven. Dat is op zichzelf helemaal niet vreemd omdat instellingen in het niet-bekostigde hoger onderwijs daarmee kunnen volstaan. Zij vallen als zodanig niet onder hetgeen in de wet over de toelatingseisen wordt gesteld.

Omdat die interpretatie vooral te maken heeft met het gebruik ervan in de dagelijkse praktijk en de vormen die de aansluiting en doorstroom op het hoger onderwijs kunnen hebben, hebben we besloten om ons in dit nummer te beperken tot het maken van kanttekeningen. Elders gaan we in op de procedures die naar onze mening formeel aan dit lid dienen te worden gekoppeld.

Als de antwoorden op de vragen vanuit de EK bekend zijn gemaakt, zullen we deze in een volgende nieuwsbrief gebruiken voor die meer inhoudelijke analyse van artikel 7.25 en de doelstellingen.

D.3.1 Kanttekeningen bij de interpretatie

Op een rij de bevindingen van de beschouwing van lid 4, in de nieuwe vorm zoals opgenomen in de Variawet.

Wat mag het CvB? Twee scenario's...

Het nieuwe lid 4 zou kunnen betekenen dat er sprake kan zijn van een tweetal scenario's:

1. Er is een regeling waarbinnen voor alle ho-opleidingen landelijk is vastgesteld wat de nadere vooropleidingseisen zijn (profielen en vervolgens vakken bij de profielen die recht op inschrijving geven).

Op basis van lid 4 mag elk CvB hiervan afwijken, dus de nadere vooropleidingseisen voor de eigen opleidingen baseert op een andere samenstelling van profielen en vakken.

2. Er is een regeling waarbinnen voor bepaalde ho-opleidingen geen landelijke afspraken bestaan over wat de nadere vooropleidingseisen ervoor zijn.

Op basis van lid 4 mag elk CvB zelf voor een dergelijke opleiding zelf vaststellen wat de nadere vooropleidingseisen zijn, met gebruikmaking van de profielen en de vakken.

a Bij scenario 1

Het lijkt erop dat de TK het eerste scenario in gedachten had, in die zin dat er wel sprake is van set met landelijke afspraken, op een bepaald moment door alle instellingen voor een opleiding gezamenlijk vastgesteld, maar dat een of meerdere CvB's een verzoek indienen om daarvan te gaan afwijken. Na een onderbouwing ervan kan OCW dit vervolgens toegestaan, met in het achterhoofd dat 'als er iets fout gaat' de toestemming kan worden ingetrokken, met de opdracht aan de instellingen om weer terug te keren naar de landelijke regeling.

De vraag hierbij is of de toestemming op een gerichte wijze alleen kan worden gegeven aan CvB's die voldoende argumenten hebben aangedragen, en omgekeerd, kan de toestemming ook eventueel per CvB weer worden ingetrokken? Daarbij zal zeker worden meegewogen wat de effecten kunnen zijn op keuzeprocessen die a.s. studenten doorlopen.

b Bij scenario 2

Op basis van lid 4 is het letterlijk toegestaan om dit scenario toe te passen, dus om als CvB volledig zelfstandig bij een opleiding het proces te doorlopen dat normaal gesproken – zoals nu nog steeds het geval is – plaatsvindt voor het vaststellen van de landelijk geldende vooropleidingseisen. Het gaat dan om welke profielen en vervolgens welke vakken zijn vereist. Daarmee bevat de landelijke lijst van de Ratho voor zo'n opleiding een opsomming van de eisen per instelling.

De vraag hierbij is of de overheid een bepaalde regie wil voeren, om te streven naar een zekere 'bandbreedte' en al van tevoren weet hoe in voorkomend geval kan worden overgegaan naar het hebben van een landelijke regeling, dus dat de eisen voor elke instelling gelijk worden getrokken.

c Specifiek: hoe bij een nieuwe opleiding in het hoger onderwijs? En bij een nieuwe aanbieder?

Even maar tussendoor, twee specifieke aandachtspunten.

- Er komen regelmatig nieuwe opleidingen op de markt van het hoger onderwijs, Ad's en Bachelors, die moeten worden toegevoegd aan de Ratho. Daarom moeten de aanvragers in het dossier ook aangeven wat de nadere vooropleidingseisen (en evt. aanvullende eisen) zijn. Stel dat er meerdere aanbieders zijn, wat doet de overheid in zo'n geval? Moeten ze starten met een gemeenschappelijk stel eisen of mogen ze vanaf het begin hun eigen gang gaan?
- Er zijn bestaande opleidingen waarbij het kan gebeuren dat een nieuwe aanbieder zich op de markt wil begeven. Moet deze zich houden aan de landelijke eisen als dat het geval is? Hoeft dat niet als alle andere aanbieders toch al een eigen aanpak mogen hanteren? Hoe dient de nieuwe aanbieder dit te verantwoorden?

d Afwijken van landelijke afspraken over nadere vooropleidingseisen

Het klinkt klantvriendelijk in de richting van de instellingen en daarmee hun a.s. studenten om zelf de nadere vooropleidingseisen te mogen vaststellen. Maar als het is zoals de indieners van het betreffende amendement suggereren, betekent het dat er een modus moet zijn om een procedure aan te reiken waarbij men kan gaan afwijken van wat eerder landelijk was afgesproken.

Echter, wat betekent dit in praktische zin? We lopen dit langs voor artikel 7.25 en zetten er dan cursief de 'verbinding' met lid 4 bij.

- Het systeem rond de vaststelling van de nadere vooropleidingseisen bij het havo en vwo is eigenlijk, naast het moeten hebben van een diploma, een vorm van het bij elke hbo- en wo-opleiding afschieten van een soort 'tweetrapsraket' (want bij het mbo ligt het heel anders – zie elders in deze nieuwsbrief).
Een diploma is het uitgangspunt (het 'lanceerplatform'), als 'vooropleidingseis' conform hetgeen in artikel 7.24 staat. Iemand kan een gelijkwaardige vooropleiding hebben gedaan, maar daarvoor is een aparte regeling getroffen.
- Wetende dat elk havist en vwo'er beschikt over een diploma dat is opgehangen aan een profiel, mag op basis van lid 1 voor een bepaalde hbo- of wo-opleiding allereerst worden aangegeven welke profielen niet 'door mogen' naar lid 2 en geen recht geven op inschrijving bij de opleiding.
Er wordt landelijk en/of elke instelling gekeken of het profiel voldoende voorbereidend is op de opleiding, dus kans biedt op studiesucces, en als dat niet zo is hoe die situatie met vakken in het profiel en/of in het vrije deel kan worden opgewaardeerd. Zo werpt dus lid 2 alvast haar schaduw vooruit. De profielen waarbij dit alles als zodanig niet lukt, krijgen in de tabel van de Ratho een # toegekend.
- Het is ook bekend dat alle havisten en vwo'ers in acht vakken examen moeten doen en voor de rest van de vakken de schoolexamens hebben om het eindcijfer daarvoor te kunnen bepalen (er is ook nog een profielwerkstuk maar dat examenonderdeel is nog nooit opgedoken in de regeling voor de nadere vooropleidingseisen). Ze moeten dus vervolgens, als een soort tweede actie, allerlei vakken kiezen om alles te completeren.
Aanvullend op hetgeen al is gedaan in het kader van lid 1 kan nu worden vastgesteld voor de profielen die de test hebben doorstaan, welke vakken worden vereist. Daarbij moet wel goed worden gezien of de eisen uitvoerbaar zijn, dus in het examenpakket op te nemen zijn.
Het landelijk en/of per instelling vaststellen per profiel of er vakken aanvullend nodig zijn, kan leiden tot een * in de tabel van de Ratho als het profiel op zich voldoende is. In de andere gevallen wordt bij het profiel in die tabel aangegeven welk(e) vak(ken) het betreft als 'aanvullende vooropleidingseis(en)'.

Maar nu komt het. Als er bij een opleiding sprake is van een landelijk vastgestelde set van nadere vooropleidingseisen (profielen en vakken) en de overheid staat toe dat een CvB zelf mag gaan bepalen hoe die set er vervolgens uit gaat zien, kan er tegen de volgende zaken worden aangelopen:

- In het nieuwe lid 4 staat dat '*het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt aan aspirant-studenten om te kunnen worden ingeschreven*'. Maar als we kijken naar het havo en vwo, dan kan er alleen maar gekeken naar de bedoeling van het eerste en tweede lid, en dan gaat het om twee soorten eisen nl. profiel en vak – en geen 'een of meer' – nou ja, twee is meer dan één.
- Dat betekent vervolgens dat de indieners van het amendement mogelijk hebben gedacht aan het maken van keuzes uit hetgeen in de landelijke regeling staat voor die specifieke opleiding die ze graag onder de regie van de CvB's willen gaan brengen. Maar we hebben daarbij te maken met die 'tweetraps-raket', met eerst het vaststellen van de profielen die recht geven op inschrijving en vervolgens van de vakken bij de overgebleven profielen.
- Bedoelt men dat ze zelf kunnen gaan sleutelen aan zowel de profielen als de vakken? Kan een CvB op basis van lid 1 een profiel 'ongeldig' verklaren – dus ook het recht op inschrijving met aanvullende vakken – of omgekeerd iemand met een ongeldig profiel toch het recht tot inschrijving geven en daaraan zelf op basis van lid 2 vakken koppelen?

Dit laat zien dat een snelle beoordeling van lid 4, dus aldus scannend vanuit verschillende kanten en invalshoeken niet zomaar een onbesproken vorm van duidelijkheid geeft.

e Nog even een mee-denker...

In een volgende nieuwsbrief (zie helemaal aan het eind van dit nummer) zullen we dit verder gaan uitzoeken, maar dan meer aan de hand van de achterliggende bedoelingen voor de gehele toelatingsregeling, gekoppeld aan de toegankelijkheid van het hoger onderwijs. Toch nog even een aanvullende kanttekening, alvast even meedenkend.

In het nieuwe lid 4 staat namelijk dat het gaat om 'DE' nadere vooropleidingseisen. Zoals hierboven al uitgebreid bekeken is niet duidelijk welke van de twee insteken wordt bedoeld:

- Er is voor een opleiding al een set met nadere vooropleidingseisen bekend, dus dat zijn DE eisen die uit de leden 1 en 2 voortkomen, en die kunnen door een CvB worden 'bewerkt'.
- Een CvB mag zelf aan de slag met het vaststellen van nadere vooropleidingseisen op basis van DE mogelijkheden die de leden 1 en 2 bieden voor de instroom vanuit het havo en vwo.

Als de tweede insteek de bedoeling is - dus stel dat... - zou de volgende tekst toch veel helderder aangeven wat de ruimte is die aan instellingsbesturen wordt gegeven:

Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een of meer bij die regeling aangewezen opleidingen het instellingsbestuur in afwijking van hetgeen landelijk dienaangaande wordt geregeld in het eerste en tweede lid vaststelt aan welke nadere vooropleidingseisen aspirant-studenten dienen te voldoen om te kunnen worden ingeschreven.

Iets om mee te nemen derhalve, als in een vervolgdiscussie nog scherper wordt gezien wat de bedoeling is, in samenhang met de consequenties, van het aanpassen van een specifiek artikel.

D.4 Tegenstrijdigheden bij 'mbo-hbo' en dus verwarring

Zoals ook bij de Kamervragen wordt aangegeven, heeft het toevoegen van het nieuwe lid 4 en het veranderen van de uitwerking van de regeling voor de aanvullende toelatingseisen, mogelijk gevolgen voor de consistentie van het geheel. Het vermoeden bestaat dat er sprake is van een 'conflict' in juridische zin. Hier de analyse die eraan ten grondslag ligt, van onze kant. Daarbij lopen we eerst de (nieuwe) betreffende leden van het artikel door, om vervolgens wat zaken aan elkaar te knopen.

D.4.1 Lid 5 (nieuw - was lid 4) bekeken

Op basis van lid 5, nu nog lid 4, wordt geregeld hoe wordt vastgesteld hoe het zit met de inschrijvingsmogelijkheden voor degenen die over een mbo-4-diploma beschikken, als ze zich willen aanmelden bij een hbo-opleiding. Hier de tekst:

Lid 5 van het nieuwe artikel (oude lid 4)

De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de Wet educatie en beroepsopleiding, kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid.

a Doel van het lid

Dit betekent dat bij de voorstellen in het kader van dit artikel als geheel het puur gaat, en dat willen we nogmaals sterk benadrukken als we het hebben over het doel van de wet, om het in voorkomend geval vaststellen van 'nadere vooropleidingseisen' - en waarbij voorstellen daarvoor alleen maar kunnen worden gedaan aan de overheid, dus formeel gezien neer te leggen bij de wetgever.

b Vertegenwoordigen... hoe en wie

- Deze voorstellen dienen te worden geformuleerd door de 'vertegenwoordigers' van de hogescholen en de instellingen die mbo-opleidingen verzorgen.
- Het is evenwel zo dat hier in formele zin behoort te staan 'vertegenwoordigen', conform vergelijkbare bewoordingen in andere artikelen van de wet, zijnde daarvoor erkende rechtspersonen die namens de leden kunnen spreken en derhalve de instellingen mogen vertegenwoordigen. De wetgever, dus de overheid, heeft rond de vormgeving van de wetten, de invulling en de uitwerking die tot uitkomt in een regeling, altijd formeel te maken met het landelijke overleg. *Zie het kader hieronder ter illustratie.*
- Zoals het hier wordt gesteld zou als bedoeling van het lid kunnen worden gezien dat elke hogeschool en elke mbo-instelling een vertegenwoordiger moet afvaardigen naar een daarvoor bedoeld overleg, dus waarin een voorstel wordt geformuleerd.

- Ook zou kunnen worden gedacht dat individuele instellingen in het hbo en mbo hiervoor onderling een regeling kunnen treffen. Echter, dit wordt ondervangen door het gebruik van 'De vertegenwoordigers...' en niet 'Vertegenwoordigers...'
- Bij dit lid wordt voor het bekostigde hbo de Vereniging Hogescholen bedoeld, voor het bekostigde mbo de MBO Raad (want de 'groene' opleidingen vallen nu ook onder OCW).

Overleg in de WHW

In de wet komt op een aantal plekken het begrip 'vertegenwoordiging' aan de orde. Hier een paar voorbeelden ter illustratie.

Algemeen overleg

Onze Minister pleegt geregeld overleg met een **vertegenwoordiging van de instellingsbesturen** van de bekostigde universiteiten en hogescholen, de Open Universiteit, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de Koninklijke Bibliotheek over aangelegenheden van algemeen beleid met betrekking tot die instellingen.

Overleg met de studenten

Onze Minister treft een regeling ter financiële ondersteuning van de **vertegenwoordigers van de in het eerste lid bedoelde belangenorganisaties**, in verband met door hen te verrichten werkzaamheden.

Overleggen rond de accreditatie

Alvorens het accreditatiekader vast te stellen of te wijzigen, voert het accreditatieorgaan overleg met **vertegenwoordigers van de gezamenlijke instellingen** voor hoger onderwijs en andere betrokkenen, waaronder studentenorganisaties als bedoeld in artikel 3.3 en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel.

Overleg over informatie die aan (a.s.) studenten moet worden verstrekt

De **vertegenwoordiging van de instellingen** en de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten maken gezamenlijke afspraken over de specificaties van de informatie, bedoeld in het eerste lid. Indien zij daarin niet slagen, kunnen bij ministeriële regeling die nadere specificaties worden gegeven van inhoud en vorm van de informatie die nodig is voor het vergelijken van opleidingen en het kiezen van een passende opleiding. In de ministeriële regeling kunnen voor verschillende groepen van instellingen verschillende specificaties worden gegeven.

Wat is dus te zien...

Het gaat dus steeds om een landelijk overleg, met een vertegenwoordigende organisatie. Overigens lijkt het ons dat ook hierbij nog wel een vorm van stroomlijning kan plaatsvinden...

c Gericht op de aansluiting

Het betreft hier het doen van voorstellen voor 'de aansluiting'. Dat klopt en het sluit aan bij hetgeen sinds de negentiger jaren is gebeurd nl. het werken met verwantschap, doorstroomdeelkwalificaties, regionale arrangementen, subsidies voor de samenwerking (incl. studentenlabs) en dergelijke zaken om de aansluiting en doorstroom te optimaliseren.

d Gezamenlijkheid

Van belang bij het realiseren van het doel van dit lid en dus het gehele artikel is dat er 'gezamenlijk' voorstellen worden gedaan. Het gaat om voorstellen die worden gedragen door de VH en de MBO Raad (waarbij de wijze waarop het draagvlak wordt gecreëerd aan beide koepels wordt overgelaten) en daarom door beide partijen worden 'ondertekend'.

Het betekent dat er geen bilaterale voorstellen in een regio zijn te doen, tussen een hogeschool en een of meer mbo-instellingen, rechtstreeks in de richting van OCW, als het gaat om de aansluiting mbo-hbo. Het is een kwestie van landelijk beleid.

e SBB

In een van de voetnoten wordt ingegaan op de rol van de SBB bij het vaststellen van de kwalificatiedossiers voor het mbo. Daarbij wordt de suggestie gedaan om de VH een plek in de SBB te geven als het gaat om dit lid van artikel 7.25.

f Kijken naar wat in lid 3 staat...

Er staat dus niet dat het specifiek draait een invulling van 'de nadere vooropleidingseisen', maar om de aansluiting op zich. Daarom wordt nu gekeken naar het derde lid, en wat daar formeel en wettelijk gezien wordt bedoeld.

D.4.2 Lid 3 bekeken

Hier de tekst van het nieuwe lid 3.

Lid 3 van het nieuwe artikel

Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:

- a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
- b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.

a Algemeen

- Wat meteen opvalt is dat hierbij het recht om eisen te stellen *eenzijdig* bij de hogeschool wordt neergelegd, dus die afwijkende aanpak moeten we in het achterhoofd houden.
- We moeten ons nadrukkelijk realiseren dat het mbo vergeleken met het havo en vwo een totaal andere opzet kent als het gaat om de onderliggende programma's, de wijze waarop mbo-studenten een leerlijn kunnen en mogen kiezen en vervolgens het examen kunnen en moeten afleggen⁴. Daarom gelden de leden 1 en 2 van artikel 7.25 alleen voor het havo en vwo, aangezien daarin wordt gewerkt met profielen alsmede vakken binnen een profiel en in het vrije deel.
- Een mbo'er schrijft zich in bij een mbo-instelling voor een kwalificatie binnen een bepaald domein, volgt het landelijk vastgestelde programma en kan daaraan een of meerdere keuzedelen toevoegen. Die keuze is evenwel zodanig beperkt vanwege het feit dat keuzedelen veelal zijn ontwikkeld in samenhang met bepaalde kwalificaties, plus dat een mbo-instelling niet verplicht is om alle keuzedelen daadwerkelijk aan te bieden. Daarmee worden de keuzes voor de mbo'er in zekere mate beperkt.
- Een mbo'er volgt wel op deze wijze een opleiding die in het gehele systeem een eigen naam heeft, gekoppeld aan het niveau van de leeruitkomsten ervan. Daarmee valt het mbo uiteen in opleidingen (kwalificaties) die worden ingevuld op basis van de relevantie voor een bepaalde sector van de arbeidsmarkt, onder regie van de SBB die als landelijke organisatie hiervoor verantwoordelijk is op het verzoek van de overheid⁵.
- In de wet voor het mbo staat dat opleidingen ook zodanig dienen te worden ingericht dat studenten kunnen doorstromen naar een hoger niveau, van 2 naar 3 of 4, van 3 naar 4 (eventueel een kopstudie met een specialisme) en dus ook van 4 naar 5 (Ad) dan wel 6 (Bachelor). Maar daarnaast moeten er tevens zaken worden ingebouwd die zich richten op burgerschapscompetenties, en daarmee kent de aandacht in het mbo een drievoudig benadering. Neem daarbij het feit dat mbo-opleidingen worden afgerekend op doelmatigheid voor de (regionale) arbeidsmarkt en dan is het beeld helder – of juist niet...⁶

⁴ We zullen op deze zaken in een volgend nummer terugkomen, maar denk hierbij aan de regelingen die gelden en nog steeds in de pijplijn (blijven) zitten voor de keuzedelen en voor het onderdeel rekenen, als het gaat om de verplichting, het meetellen voor het de uitslagbepaling van het afsluitende examen en andere zaken die al dan niet door een mbo-instelling zelf kunnen worden vastgesteld. Tevens moet daarbij de rol van de SBB scherp in de gaten worden gehouden, als de organisatie die het 'wat' van de kwalificaties bepaalt – met het 'hoe' aan de instellingen zelf.

⁵ In het bestuur zitten vertegenwoordigers van de MBO Raad en de landelijke werkgeversorganisaties. In die zin staat de SBB los van de overheid als het gaat om het beleid en de strategie. Ze keuren ook via de zgn. sectorkamers (eigenlijk: domeinkamers... want de wet spreekt over mbo-domeinen en niet van sectoren – terwijl het hbo juist wel sectoren heeft...) goed wat de keuzedelen zijn. De VH en dus het hbo heeft geen formele lijn naar de SBB. Het zou wellicht een interessante gedachte kunnen zijn om toch de VH een plek in de SBB te geven om op een directe wijze mee te laten praten over de invulling van keuzedelen die (mede) op het hbo zijn gericht en om – in het belang van dit artikel – op die plek te bezien hoe de aansluiting mbo-hbo het beste kan worden ingevuld. De spagaat die er is om mbo-4-opleidingen zowel op de arbeidsmarkt als op het hbo te laten aansluiten, kan in zo'n geval met de aanwezigheid van de drie betrokken partijen beter en transparanter worden getackeld.

⁶ Er wordt door de politiek onderzocht hoe het kan dat de doorstroom naar het hbo relatief daalt – alsof dit een onderwerp is waarmee de TK zich dient bezig te houden, in de wetenschap dat het mbo de studenten

- Waar voor het havo en vwo geldt dat de regeling betrekking heeft op de inschrijving bij een bepaalde opleiding, met name genoemd, kan het voor het mbo alleen maar vanwege hetgeen hierboven staat nl. op het niveau van de mbo-domeinen en de hbo-sectoren. Dat is een zeer grofmazige benadering, maar een andere opzet is niet realistisch. Opleidingen in het mbo veranderen voortdurend, keuzedelen zijn niet altijd te kiezen en zijn er meer structuren die het mbo absoluut anders maken dan wat we aantreffen in het havo en vwo.

b Specifieke aspecten

- We moeten ons realiseren dat het mbo werkt met eenheden, met beroepssituaties en 'units' die nadrukkelijk zijn gebaseerd op leeruitkomsten.
- Dat betekent dat een mbo-instelling zelf bepaalt hoe om te gaan met de vormgeving, de volgorde, de wijze van beoordelen en andere zaken die bij het havo/vwo simpelweg vastliggen.
- Er is dus geen sprake van vakken in het mbo, net zo goed dat als bij het havo en vwo alleen maar vakken zijn en geen 'programmaonderdelen'⁷.
- Er zijn geen landelijke examens voor het mbo, in die zin dat er dan landelijke toetsen zijn, over dezelfde stof en op gelijke momenten af te nemen. Het mbo mag zelf bepalen hoe het examen wordt ingevuld, als aan het eind van de rit maar kan worden aangetoond dat de leeruitkomsten op de juiste wijze en het vereiste niveau zijn getoetst. Dat er vervolgens landelijke bureaus zijn die standaardtoetsen aanleveren, is een wijze om aan de buitenwacht en vooral de inspectie te laten zien hoe die garantie is aan te tonen.

c Eisen stellen

- Het gaat in artikel 7.25 over 'de nadere toelatingseisen'. Gelet op de inrichting en vormgeving van het mbo kan worden gesteld dat het stellen van eisen nooit één-op-één valt te vertalen naar eenheden en afgelegde toetsen. Leeruitkomsten (wat dus bij een vak gebeurt bij het havo en vwo) kunnen over meerdere eenheden zijn verdeeld. Dat zou voor elke mbo'er betekenen dat er een aparte verklaring moet worden afgegeven door de mbo-instelling.
- Het is daarom zo dat, om een uitgebreide administratieve rompslomp te voorkomen, het hebben van het mbo-diploma het bewijs is van het hebben voldaan aan de eisen voor het kunnen worden ingeschreven voor een vervolgopleiding. Dat impliceert het hebben bereikt van het eindniveau en het zijn getoetst op de leeruitkomsten.
- Er is in de afgelopen tijd, na de invoering van de keuzedelen voor mbo-4-opleidingen – en ook het moeten gaan voldoen aan de eisen voor 'rekenen' – vaak gesproken over het verplicht kunnen stellen van bepaalde keuzedelen met het oog op de toelating tot het hbo. Het gaat echter om eenheden die niet altijd worden aangeboden, en tevens ook gebaseerd op de samenwerking met het werkveld en/of de betrokkenheid van de hogescholen. Bovendien maken de keuzedelen nog geen deel uit van de procedure om de uitslag van het examen te bepalen – pas voor degenen die in 2020 met het mbo zijn begonnen.

d Gewenste aansluiting en eisen stellen

Het was en is nog steeds opmerkelijk dat in een artikel wordt gesproken over zowel het stellen van eisen als het hebben van een *gewenste* aansluiting:

- Bij het begrip 'aansluiting' wordt gedacht aan het koppelen van twee onderwijsstelsels, mbo en hbo, met hun eigen insteek, verantwoordelijkheden en doelstellingen, waarbij het maximaal haalbare is op landelijk niveau het zoeken naar aansluiting via de mbo-domeinen en de hbo-sectoren. Wensen die er leven aan beide kanten om elkaar te vinden in de koppeling, worden derhalve op dat niveau besproken.
- Daarbij gaat het dus om 'wensen' die moeten kunnen worden gerealiseerd zonder dat er een bepaalde vorm van zekerheid is dat ze ook allemaal worden ingewilligd.

---

opleidt voor de arbeidsmarkt, conform de aanpak die altijd is ondersteund. Onderzoekers stellen dat het komt door de aantrekkingskracht van het werkveld, het zzp'er worden, het kiezen voor private duale trajecten, enz. Maar dat het gewoon een zelfstandig mechanisme is, wordt kennelijk even uit het oog verloren.

⁷ In de leden 1 en 2 van artikel 7.25 staat 'vakken en andere programmaonderdelen'. We horen graag van de wetgever welke programmaonderdelen in het havo en vwo hiervoor in aanmerking (kunnen) komen. Het profielwerkstuk? Onderdelen van een vak? Misschien een nieuw 'praktijkvak HavoP' waarvoor sinds 2019 initiatieven worden genomen? We zouden het nu echt nog niet weten.

- Als er vervolgens wordt overgegaan op het stellen van eisen houdt dit in dat er wordt ingegrepen via een externe regeling, dus van de overheid, met de opdracht aan de VH en de MBO Raad om bij hun streven naar de optimalisering van de aansluiting die eisen in te bouwen.
- Dat betekent dat als er eisen worden gesteld, deze ook moeten kunnen worden gehonoreerd.
- Als dat het geval is, hebben vervolgens de mbo-studenten geen invloed op het vormgeven van de mbo-leerwegen, gelet op de opbouw van de kwalificaties. Wat overblijft is het hebben van de keuzedelen, maar ook daarbij is dus nu al te zien dat ze veelal 'verplicht' aan allerlei kwalificaties zijn en worden gekoppeld.
- Dan resteert als zodanig alleen nog het in het examenpakket opnemen van de zgn. keuzedelen voorbereiding hbo. Deze kunnen echter worden gezien als onderdeel van het streven naar een optimale aansluiting via goede doorlopende leerwegen mbo-hbo, en daarom zal in komende tijd, wetende dat de keuzedelen nu formeel zijn opgenomen in de zak-slaag-regeling voor degenen die in 2020 met een mbo-opleiding zijn begonnen, goed moeten worden bekeken of ze in te zetten zijn voor die optimalisering⁸.
- Wat overigens mede een rol speelt is dat het hbo een gemengde instroom kent, dus vanuit het havo, vwo en mbo – en deze groepen in principe moet bedienen met hetzelfde programma binnen een hbo-opleiding. Omdat het havo en vwo een landelijk vastliggende opzet kennen, is er in de wetgeving bij het mbo gekozen voor een streven naar een maximale aansluiting, om te voorkomen dat er verwarring kan ontstaan over wat van het mbo mag worden verwacht, in de wetenschap dat aldaar een geheel eigen aanpak is toegestaan.

e Regeling mbo-hbo

Er is dus geruime tijd geleden gekozen voor het kijken naar de doorstroom mbo-hbo met het koppelen van mbo-domeinen en hbo-sectoren. De regeling voor de nadere vooropleidingseisen is daarop gebaseerd. Raadpleging daarvan laat het volgende zien, dus in de Ratho:

Artikel 2.4. Nadere vooropleidingseisen mbo
 Voor opleidingen in het hoger beroeps onderwijs in een in bijlage C opgenomen sector, geldt voor kandidaten die met goed gevolg een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de WEB, hebben afgelegd als nadere vooropleidingseis:

- a. het bezit van een diploma van een opleiding behorend tot een in bijlage C opgenomen domein of ⁹
- b. een door de hogeschool afgegeven sufficiëntieverklaring.

Bijlage C.
 Nadere vooropleidingseisen MBO-HBO
 [Vervallen per 12-09-2020]

Het ziet er ingewikkeld uit, maar omdat in bijlage C van de Ratho geen hbo-opleidingen worden vermeld, vervalt ook de rest van artikel 2.4. Wat daar staat was de landelijk regeling tot 2020. Bij een zevental koppels mbo-domein/hbo-sector werd een # vermeld. Een hogeschool kon zelf gaan bepalen hoe een toelatingsonderzoek bij een dergelijk koppel moest worden vormgegeven.

Dat heeft geleid tot een strijd tussen juristen, verspreid over het land. Vooral in het westen lieten de hogescholen iedereen gewoon toe: 'het mag dan ook op basis van een algemene verklaring dat de aansluiting goed genoeg is', maar in het noorden werden er sets met toetsen ontwikkeld, gekoppeld aan cursussen en lessen.

Dit laat zien hoe de spanning tussen een landelijke invulling van een regeling met hetgeen regionaal en lokaal wordt uitgewerkt, kan oplopen. OCW heeft daarom in 2020 besloten gewoon maar

⁸ Dit zal mede afhankelijk zijn van de discussie over het mogelijk maken om binnen het mbo de opleidingen op niveau 4 in formele zin te kunnen opdelen in een 'uitstroomrichtingen'. De mbo'ers die opteren voor het hbo volgen dan een programma waarin bepaalde keuzedelen standaard zijn opgenomen.

⁹ Gewoon maar even, voor de taalkundigen onder ons en die verderop in dit nummer daarover meer zullen aantreffen: Bij a. staat aan het eind 'domein of', terwijl bij artikel 7.25 van de WHW een hele polemiek is te voeren of dit moet zijn: 'domein, of' dan wel 'domein; of'...

weer terug te keren naar het algemene toelatingsrecht, in de hoop dat de VH en de MBO Raad zich kunnen gaan richten op de optimalisering van de aansluiting.

f Afwijken van regeling – gebruiken van lid 4 – met ‘groepen’...

Op basis van het nieuwe lid 4 zou een CvB van een hogeschool kunnen besluiten om af te wijken van hetgeen nu landelijk is geregeld voor mbo-hbo. Dat betekent dat duidelijk moet zijn op welk niveau die afwijking kan plaatsvinden:

- Het betreft een koppel mbo-domein/hbo-sector, en dus voor de opleidingen die voor die hogeschool vallen onder die hbo-sector;
- Er wordt gekozen voor een groep van opleidingen, binnen een hbo-sector dan wel behorend tot meerdere sectoren.

Dat laatste laat zien dat er geen scherpe definitie is van wat onder ‘een groep’ dient te worden verstaan, dus binnen een hbo-sector dan wel het hebben van meerdere groepen die ieder op zich binnen een hbo-sector vallen.

g Landelijk versus regionaal ingrijpen – eenzijdig versus samenwerking

Het handelen van een CvB van een hogeschool op basis van het nieuwe lid 4 resulteert derhalve in het voorschrijven voor een of meerdere hbo-opleidingen, al dan niet gegroepeerd, van nadere vooropleidingseisen voor mbo’ers die naar een hogeschool willen.

Gelet op het karakter van de regeling om te komen tot een goede aansluiting in gezamenlijk overleg op landelijk niveau conform lid 5 (oude lid 4) betekent dit het *eenzijdig* aanpassen van de landelijke regeling. Daarbij behoeven de verschillende mbo-instellingen die vanuit de regio en daarbuiten hun mbo’ers aanleveren op basis van een eigen beleid, niet te worden betrokken.

Dat betekent dat de mogelijkheid die voortvloeit uit het nieuwe lid 4 niet aansluit bij wat landelijk wel gebeurt nl. dat een vergelijkbaar regionaal overleg niet verplicht wordt gesteld¹⁰.

h Wensen en eisen

Gelet op de formuleringen in de wet en de wijze waarop daar al heel lang het beleid is gebaseerd, is het bij het mbo meer een kwestie van het uiten van wensen met betrekking tot de instroom bij het hbo in plaats van het stellen van eisen. Dat heeft dus te maken met het koesteren van de eigenheid van het mbo, met de drievoudige doelstelling waarbij het kunnen gaan doen van een vervolgopleiding dus niet exclusief kan worden opgeëist. Het betekent dat de overheid meer de aanpak van de ‘zachte drang’ wil hanteren, hetgeen inhoudt dat mbo’ers te horen krijgen dat het kiezen van bijvoorbeeld keuzedelen voor het hbo de kans op studiesucces kan vergroten.

i VH en MBO Raad: moeten nu gaan coördineren – kan het ook in een aparte regeling?

De rol van de VH en de MBO Raad is dat ze worden gezien als de partijen die voor dit artikel fungeren als de vertegenwoordigers, dus de ‘vertegenwoordigingen’ in formele zin. Ze moeten daarvoor een structureel overleg hebben, met een aanpak die erop is gericht uitvoering te geven aan de regeling rond de nadere vooropleidingseisen. Voor zover bekend is een dergelijk doelgericht ‘platform’ niet ingesteld, los van het overleg op bestuurlijk niveau om te spreken over meer strategische ontwikkelingen.

Als artikel 7.25 wordt ingevoerd zoals nu voorgesteld, houdt dit in dat de VH en de MBO Raad het initiatief dienen te nemen om dit allemaal te gaan regelen, de effecten te gaan monitoren en in voorkomend geval te komen voor voorstellen aan de overheid om bepaalde afspraken weer bij te stellen. Het hbo kent landelijke opleidingsoverleggen, sectorraden en Sectorale Adviescolleges en het mbo onder andere bedrijfstakgroepen. Deze zouden op structurele wijze met elkaar moeten bezien of en hoe in een regio van de huidige regeling kan worden afgeweken, dus door het formuleren van eisen – die er nu (niet meer) zijn.

Eigenlijk zou dit betekenen dat er nieuwe netwerken dienen te worden opgezet, op landelijk niveau – want in veel regio’s bestaan er al heel lang mbo-hbo-samenwerkingsverbanden. Misschien is het

---

¹⁰ Zoals elders ook al besproken, staat in lid 5 dat ‘de vertegenwoordigers van de hogescholen en mbo-instellingen’ voorstellen kunnen doen voor lid 3, voor *de aansluiting* dus niet voor *de inschrijving*. Daarbij worden de VH en de MBO Raad als die vertegenwoordigers gezien, aangezien individuele instellingen geen formele mogelijkheid hebben hierover met de overheid te communiceren.

dan, mede gezien het specifieke karakter van de aansluiting mbo-hbo, veel beter om hiervoor een geheel eigen artikel te gaan opnemen in de WHW en dus ook de WEB.

D.4.3 Beroepsonderwijs

Even een kleine toevoeging, op zich niet van belang voor deze aanpak, maar wel met de aanbeveling om er juridisch naar te kijken.

Kennelijk ziet de wetgever het begrip 'beroepsonderwijs' in formele zin als de typering van het mbo, dus het middelbaar beroepsonderwijs. Zie bijvoorbeeld een regeling die nog stamt uit de tijd dat mbo'ers standaard vrijstellingen konden krijgen bij het hbo: *Titel 2A: Vrijstelling van het afleggen van tentamens op grond van het bezit van een diploma beroepsonderwijs (vervallen per 01-09-2010)*. Maar het staat nu ook nog steeds als zodanig in de WEB, met een omschrijving van dit begrip.

De meest simpele verklaring hiervoor is dat het mbo valt onder de Wet educatie en beroepsonderwijs. Je hebt tevens de WHW en de Wet op het voortgezet onderwijs, en ja, dat daarin het 'hoger beroepsonderwijs' resp. het Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs' onderdak hebben gekregen, doet dan kennelijk niet ter zake.

Maar het leidt tot verwarring, zeker in het normale spraakgebruik – om nog maar niet te spreken over wat onder de 'beroepskolom' mag worden verstaan...

D.5 Vakopleidingen noemen in het artikel: overbodig en obsoleet

We gaan weer kijken naar lid 3 van het artikel, op basis van de veranderingen die zijn voorgesteld, maar tevens ook in het besef dat we een systeem hebben waarbinnen de doorstroom wettelijk en formeel is vastgelegd om transparant te zijn in de richting van alle betrokkenen.

Lid 3 van het nieuwe artikel

Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:

- a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
- b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.

Nagaan van hetgeen hier staat bij onderdeel b. levert als informatie op dat er geen vakopleidingen (meer) zijn op niveau 4 van ons nationale onderwijsraamwerk. Ze kennen in de wet voor het mbo (BVE) in formele zin een lager niveau dan de opleidingen die bij a. worden genoemd. Op basis van nationale afspraken (en ook internationale afspraken die gelden voor het kunnen vergelijken van doorstroommogelijkheden) kan alleen iemand op basis van een diploma op niveau 4 het toelatingsrecht opeisen voor een hbo-opleiding.

Daarmee is er sprake van een optie die voor verwarring kan zorgen, onnodig om de aansluiting niet direct mogelijk is. Mede omdat er ook in de landelijke regeling (dus de Ratho genoemd) nergens over vakopleidingen wordt gerept, is onderdeel b. volledig obsoleet geworden.

In het verlengde daarvan betekent dat er als dit blijft staan in juridische zin een mogelijkheid wordt geboden aan een hogeschool om zelfstandig een regeling te treffen die om andere redenen dan de aansluiting niet mogelijk en dus niet toegestaan is.

D.6 Begrip 'Groep opleidingen': overbodig opgenomen in de leden 1 en 2

Er wordt gesproken in het nieuwe artikel in de leden 1 en 2 over 'opleiding of groep opleidingen'. Dat werken met 'groep opleidingen' is echter bij de havo- en vwo-instream niet mogelijk omdat:

- in de regeling alleen met opleidingen kan worden gewerkt in het hbo en wo
- het stellen van eisen is gekoppeld aan de doorstroom naar een opleiding, aangezien een havo- of vwo-leerling zich niet kan inschrijven voor een groep – alleen voor losse opleidingen, waarbij overigens iemand best twee studies tegelijkertijd kan gaan volgen (zelfs een Ad en Bachelor naast elkaar vanaf het begin, al moet er dan wel een volgorde worden aangebracht).

D.7 Lid 2, onderdeel c, is in combinatie met de aanpassingen overbodig (geworden)

In lid 2 van het nieuw voorgestelde artikel staat het volgende met betrekking tot de inleidende zin en vervolgens onderdeel c:

Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling tevens bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel studenten in te schrijven van wie het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:

(...)

c in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.

Hier wordt gesproken over een situatie die op basis van de andere onderdelen en leden niet kan voorkomen en derhalve dient te worden weggelaten. Het hebben van nadere vooropleidingseisen via bepaalde vakken wordt al volledig afgedekt in de eisen die op andere plekken in dit artikel bij de profielen worden gesteld dienaangaande.

Op een rijtje de argumenten:

- Het is zo dat elke a.s. student sowieso beschikt over een havo- dan wel vwo-diploma (of gelijkwaardig) om te kunnen worden ingeschreven voor een opleiding.
- Daarmee beschikt elke havo- en vwo-leerling over een diploma dat formeel is gebaseerd op een profiel (met de mogelijkheid om twee profielen af te dekken door een bepaalde vakkenkeuze, maar dat terzijde).
- Tevens heeft hij/zij keuzes gemaakt voor de vakken binnen een profiel en voor het zgn. vrije deel, dus niet deel uitmakend van dat gekozen profiel, maar wel van het examen.
- Nadere vooropleidingseisen kunnen worden gesteld aan een a.s. student door bij elk profiel aan te geven wat binnen het betreffende profiel dient te worden gekozen, in voorkomend geval met de keuze uit een groep vakken, alsmede door het aangeven van een vak, in voorkomend geval met de keuze uit een groep vakken, dat via het vrije deel in het examenpakket is te kiezen.
- Dit pakket aan eisen: diploma, profiel, profielvakken en vrije deel, is het maximale dat kan worden gesteld voor de inschrijving.
- Het betekent dat het niet gaat om 'het profiel' als zodanig dat kan worden gezien als een eis (hier genoemd: goede voorbereiding) maar om zo'n pakket als geheel, met in ieder geval daarin een profiel.
- Als er na het zetten van die stappen geen enkel pakket is vast te stellen, dus geen enkel profiel daarvoor de basis vormt, is het daarmee onmogelijk geworden om vanuit het havo dan wel vwo te kunnen worden ingeschreven bij een opleiding in het hoger onderwijs.
- Dat zou betekenen dat alleen nog maar mbo-studenten toelaatbaar kunnen zijn als daarbij wel sprake is van een voldoende voorbereiding, of andere type diploma's, nader vast te stellen.
- Kortom, door de formulering in de leden 1 en 2 en de daarbij behorende intentie als het gaat om het stellen van eisen, is lid 2c overbodig geworden en dient te worden weggehaald.

Tevens hoort hier het gebruik van de zinsnede 'zonder meer een goede voorbereiding' niet thuis omdat het dan gaat over een inhoudelijk oordeel over een opleiding in het voortgezet onderwijs.

Zoals hierboven gesteld heeft elke a.s. student formeel een profiel gekozen - en dat als alle profielen kennelijk niet voldoen, er geen instroom in de betreffende hbo- of wo-opleiding kan plaatsvinden. Dat lijkt ons niet de bedoeling van het Nederlandse onderwijssysteem te zijn...

D.8 Deficiënties en rol instellingen

Er wordt nu voorgesteld om de mogelijkheden rond deficiënties en het wegwerken daarvan te vergroten als het gaat om de rol van het instellingsbestuur. Mede omdat er geen wettelijke definitie is van het begrip 'deficiëntie' en via de regeling voor de nadere vooropleidingseisen de kans wordt geboden om meer extra vakken te eisen voor de inschrijving, bovenop de vakken die regulier binnen het examen van het havo zijn te doen, kan er een wettelijke vormgeving ontstaan die de basisrechten van de a.s. studenten nadrukkelijk aantast.

Er kan sprake gaan zijn van willekeur door het beleid van de instellingsbesturen, gelet op de structuur van ons onderwijsstelsel waarbij elke leerling in het havo, mbo en vwo binnen de grenzen van de redelijkheid bij het stellen van eisen aan een examen mag verwachten dat kan worden doorgestroomd naar het hbo resp. wo.

Op basis van de jurisprudentie rond het omgaan met deficiënties bij het verzoek om te worden ingeschreven bij een hbo- of wo-opleiding, kunnen de volgende kanttekeningen op een rijtje te worden gezet.

Daarbij gaan we uit van het stelsel zoals we dit met z'n allen in Nederland hebben opgebouwd – en dan nemen we alleen het havo en vwo in beeld.

- Een deficiëntie in het kader van artikel 7.25 betreft het niet hebben van een vak binnen het examenpakket (profiel, profielvakken, vrije deel) om basis van de formele ruimte die er is binnen het gebruikmaken van de studielast, als blijkt dat voor het kunnen worden ingeschreven bij een bepaalde hbo- of wo-opleiding waarvoor het betreffende vak is opgenomen voor die opleiding, is vermeld in het landelijke register voor de nadere vooropleidingseisen.
- Een leerling in havo-3 dan wel vwo-3 dient voor de bovenbouw een profiel te kiezen, samen met de profielvakken en het vak in het vrije deel. Basis is daarvoor de formele ruimte qua studielast. Vo-scholen kunnen de gelegenheid bieden om meer vakken te laten kiezen en daar examen in te laten doen, maar de leerlingen hebben daar geen recht op, kijkende naar de wet.
- Om deze keuzes te kunnen maken, baseert de leerling zich op de dan geldende landelijke regeling voor de nadere vooropleidingseisen. Ze gaan er daarbij vanuit dat (in ieder geval) na 2 (havo) dan wel 3 (vwo) jaren deze regeling geldig is voor degenen die direct willen doorgaan met een ho-studie.
- In het geval de leerling niet meteen verder gaat met een studie (denk aan een tussenjaar), vertraging oploopt in de bovenbouw havo of vwo (doubleren, zakken) of via een andere weg naar het hoger onderwijs wil (op basis van die vooropleiding), bijvoorbeeld vanuit het havo via het mbo of vwo, dient hij of zij rekening te houden met aanpassingen in de tussentijd in de landelijke regeling voor de nadere vooropleidingseisen en op basis daarvan te handelen.
- In het geval in de landelijke regeling veranderingen worden doorgevoerd (op basis van een procedure die door OCW met de onderwijskoepels VH en VSNU wordt besproken maar OCW beslist – en voor het mbo komt ook de MBO Raad in beeld), dient met het bovenstaande rekening te worden gehouden.

Er moet derhalve een 'time-lag' worden ingebouwd in het geval er sprake is van een 'verzwaring' d.w.z. dat bij een of meerdere profielen daarin vermelde vakken worden vervangen door andere vakken dan wel dat er nieuwe vakken worden toegevoegd.

In het geval de regeling voor de nadere vooropleidingseisen wordt 'verlicht', kan de aanpassing direct worden doorgevoerd. Als die verlichting eerder was doorgevoerd, had de ontstane ruimte in het examenpakket mogelijk anders kunnen worden ingevuld. Dat is jammer maar dit effect kan in formele zin niet als 'schadelijk' worden gezien – wel los van het feit dat een leerling mogelijk op dat 'moeilijke en toch maar gekozen' vak kan blijven zitten of zakken.

- Als een leerling een dergelijke deficiëntie heeft in het geval hij/zij zich wil laten inschrijven bij een bepaalde opleiding, is het aan de ontvangende hogeschool of universiteit om vast te stellen op welke wijze de deficiëntie kan worden weggewerkt. Dat kan via een eigen toelatingsonderzoek zijn of door het laten volgen van het vak elders, leidend tot een formeel certificaat. Het is wel gebruikelijk dat deze aanpak minimaal een jaar van tevoren openbaar is gemaakt.
- Overigens zijn er vergelijkbare situaties bij de doorstroom met een Ad naar een Bachelor en met een Bachelor naar een Master. We zullen hierop verder niet ingaan.

D.9 Procedures e.d. ontbreken – als dit deel van het voorstel zou worden geaccepteerd

Omdat via de amendementen is gekozen voor het door een onderwijsinstelling kunnen nemen van maatregelen om af te wijken van een landelijke regeling en van afspraken die met elkaar zijn gemaakt voor de nadere vooropleidingseisen, en gelet op de onderbouwing daarvan door de indieners van de amendementen, moeten er sowieso in het artikel procedures te worden opgenomen over het kunnen gaan afwijken resp. het op last van de overheid weer terugkeren naar de oorspronkelijk vastgelegde regeling. Dat is nu niet het geval.

Bij veel van de andere hiermee vergelijkbare regelingen elders in de wet gebeurt dit wel, om als overheid te kunnen garanderen dat ongewenste situaties kunnen worden teruggedraaid en instanties als de NVAO en de Onderwijsinspectie hun taken kunnen uitvoeren.

D.9.1 Toegankelijkheid waarborgen

Tevens is niet helder waarvan de onderwijsinstellingen nu eigenlijk kunnen en mogen afwijken en welke criteria daarbij dienen te worden gehanteerd. Ook moet bekend zijn welke organisatie vooraf toetst of deze vrijheid kan worden gegeven, op welke termijn en andere zaken die voor de leerlingen van belang zijn gelet op de toegankelijkheid en studeerbaarheid.

D.9.2 Aanvullende opmerkingen

We kunnen ons voorstellen dat de overheid genoegen neemt dan wel wil nemen met het feit dat in artikel 7.25 steeds wordt gesteld dat er een ministeriële regeling is en dat die regeling wordt gebruikt om allerlei zaken vast te stellen en daarin opgenomen. De uitwerking van die insteek moet echter, naar onze mening, samen met de wet worden vastgesteld dan wel gereed zijn als de nieuwe regeling voor de nadere vooropleidingseisen eventueel ingaat.

Met het oog daarop, dus op voorhand mee te geven, hier een aantal aspecten daarvan. Maar nogmaals, er moet steeds in het achterhoofd te worden gehouden dat het artikel dient te worden gecompliceerd met in ieder geval een vermelding van die aanvullende zaken.

- Er dienen vanwege de vrijheid voor de instellingsbesturen nadere afspraken te worden vastgelegd over de consequenties van het vrijgeven van een opleiding als het gaat om het vaststellen van de aanvullende eisen, dus vakken, en welke al dan niet passen in het kader dat er nu is, gelet op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs.
- Het is niet toegestaan dat een instelling de eisen aanpast en dat een eindexamenleerling op basis daarvan meteen daaraan dient te voldoen en dus aanvullende cursussen dient te volgen. Ook de belofte dat iemand in zo'n geval die vakken in het eerste leerjaar extra kan volgen, heeft geen juridische waarde.

D.9.3 Hoe vaak mag een instelling de nadere vooropleidingseisen aanpassen...

Een instellingsbestuur mag op basis van het aangepaste artikel onder bepaalde voorwaarden zelf aan de slag met het vaststellen van de nadere vooropleidingseisen. Het is evenwel de vraag hoe ver die vrijheid gaat zolang die mogelijkheid bestaat. Kan een CvB elk jaar de eisen aanpassen, lichter of zwaarder maken, of is daaraan een termijn verbonden?

D.9.4 Varianten hanteren hierbij (voltijd, deeltijd, duaal)

Er is heel veel hierover te zeggen, maar we wachten daarmee tot een volgend nummer (als de EK antwoord heeft gekregen).

D.10 Deficiëntie meenemen naar de propedeuse – vreemde aanpak qua planning

Er wordt dus voorgesteld om de instellingen in het algemeen en niet meer als een uitzondering (die nu alleen maar is toegestaan voor twee universitaire opleidingen...) zelf te laten besluiten of een of meer bepaalde vakken die niet in het examen voorkwamen dan wel waarvoor geen certificaat (via het vavo bijv.), bewijs van het hebben afgelegd van een toets of ander 'papiertje' is aangeleverd, mee te laten nemen naar de hbo- of wo-opleiding.

In de huidige regeling is het dus al een optie waaraan kennelijk geen behoefte is en dus ook zeer weinig wordt gebruikt, maar die nu breder wordt getrokken. Het is derhalve goed om te kijken wat dit betekent qua planning. Er staat het volgende in de nieuwe tekst:

Het instellingsbestuur bepaalt dat aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding dan wel uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, bij afronding van de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.

Dit houdt in dat de volgende scenario's zonder meer mogelijk zijn:

- De student kan deze propedeutische fase (eerste periode van 60 punten) pas afronden na twee jaren – en in deeltijd zelf na meer dan twee jaren – en studeert dan mogelijk al die tijd zonder de deficiëntie(s) te hebben weggewerkt. Dat kan gaan inhouden dat er relatief grote groepen studenten komen die in de gaten moeten worden gehouden qua studievoortgang.

- De student rondt deze fase niet na een jaar af en mag (geen bindend advies hebbend of het uitbrengen ervan staat pas gepland voor na twee jaren) aan de hoofdfase beginnen, om daar zonder de deficiëntie(s) te hebben weggewerkt met alle onderwijseenheden bezig mag zijn. Daarbij is het mogelijk dat een desbetreffend vak belangrijk is voor bepaalde onderwijseenheden of dat de opleiding bepaalt dat daarvoor een drempel wordt ingebouwd, maar met het oog hierop is op basis van artikel 7.25 niets voor te schrijven.
- De student kan de propedeutische fase hebben afgerond, maar tevens niet hebben voldaan aan de eisen die er zijn gesteld om de deficiëntie(s) - geen eerstejaars vakken - weg te werken.
- In het verlengde van die scenario's kan het gaan gebeuren dat studenten die al twee jaren studeren alsnog worden weggestuurd omdat ze de deficiëntie(s) niet hebben weggewerkt.
- De vraag is of voor dit alles in de onderwijs- en examenregeling een hardheidsclausule wordt ingebouwd, om te voorkomen dat er twee zaken door elkaar heen gaan lopen: wegwerken deficiëntie en studievoortgang.

D.10.1 Voorstel voor sowieso een aanpassing

Het voorstel van onze kant is echter om, ook toch kijkend naar de huidige formulering, zonder meer te komen tot een aanpassing van deze mogelijkheid, mede aansluitend bij het toch al moeten uitbrengen van een studieadvies aan het eind van het eerste jaar van inschrijving – zoals in de wet staat beschreven:

“Het instellingsbestuur van een bekostigde universiteit, hogeschool of levensbeschouwelijke universiteit brengt iedere student uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale associate degree-opleiding of bacheloropleiding advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de associate degree-opleiding of de bacheloropleiding. In geval van een deeltijdse associate degree-opleiding of bacheloropleiding regelt het instellingsbestuur het tijdstip waarop dat advies wordt uitgebracht.”

Dat betekent dat in lid 6 van artikel 7.25 kan komen te staan, even helemaal los van de aanpassing – dus leidend tot een verbetering die sowieso kan worden doorgevoerd door het uitgaan van een vorm van harmonisatie van regelingen:

“... dat aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding dan wel uiterlijk aan het einde van het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, voor de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.”

D.11 Registratie van afwijkende regelingen

Net als gemeld bij 'procedures' is ook niet helder op welke plekken in voorkomend geval allemaal melding dient te worden gemaakt van een afwijkende aanpak, en wat de instelling in dat geval moet doen. Zonder dit aan te geven, kan de gehele regeling onduidelijk en mogelijk onwerkbaar gaan uitpakken.

We geven hier een aantal van dergelijke zaken, meedenkend met de wetgever:

- De afwijkende opleidingen dienen te worden opgenomen in de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho), met daarbij vermeld:
  1. Algemene regeling
  2. Wat de afwijkingen zijn
  3. Vermeld per instelling
  4. Waar het mogelijk is om vakken in te halen na het begin van de opleiding en voor welk(e) vak(ken) het geldt
  5. Of deze afwijking ook geldt voor opleidingen waarvoor een vorm van selectie plaatsvindt en zo, op welke wijze.
- Er dient in Studielink bij de aanmelding door de a.s. student te worden vermeld of er deficiënties zijn en later in het proces of deze zijn weggewerkt. Met het oog daarop dient de vormgeving van de inschrijving te worden aangepast.
- In het CROHO staat bij elke opleiding en variant of er sprake is van de mogelijkheid om te worden ingeschreven met deficiënties, corresponderend met hetgeen in de Ratho staat. De opleiding dient derhalve zelf via het formulier hiervoor melding doen, om tot die aanpassing bij DUO over te kunnen gaan.

- Het ligt voor de hand dat ook de NVAO een oordeel kan vellen over het voornemen op te gaan afwijken van de landelijke regeling voor een bepaalde opleiding, lichter of zwaarder, en vooral kijkend naar de redenen daarvoor. Dit kan leiden tot een aanvullende beoordeling gelet op hetgeen staat vermeld bij:

Instream - Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde leerresultaten.

Er is namelijk sprake van een aanpassing bij de gehanteerde toelatingseisen. Normaal gesproken kan bij een reguliere herbeoordeling van een opleiding hiernaar worden gekeken, zeker als het gaat om het tegelijkertijd alle betrokken aanbieders beoordelen, om zich via een vorm van benchmarking een beeld te kunnen vormen van de verschillen in aanpak en de invulling van de regeling voor de nadere vooropleidingseisen.

D.12 OER

Het is in dit kader mogelijk een overbodige kanttekening, maar we willen 'm toch maken om aan te geven dat er geen onduidelijkheden mogen blijven bestaan als deze aanpassing wordt doorgevoerd.

Het betreft deze zin in het artikel, lid 6, over het omgaan met de deficiënties:

De eisen worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.

In artikel 7.13 van de WHW wordt ingegaan op zaken die in de OER een plek krijgen, maar niet limitatief. Dus een verwijzing vanuit een ander artikel hiernaar is voldoende, al moet de instelling dan wel de gehele WHW doorpluizen om niks te missen.

Juist omdat er zou kunnen worden afgeweken van de normale gang van zaken, meer dan nu het geval is en met mogelijk verregaande consequenties, lijkt het ons een kwestie van goed bestuur om hierover in artikel 7.13 iets op te nemen, zodat een instelling dit niet over het hoofd ziet.

D.12.1 Informatie voor aanstaande studenten

Naast dit alles moet zonder meer worden gekeken naar artikel 7.15 betreffende de informatieverstrekking aan studenten en aanstaande studenten (die dus volgens lid 1 van het vernieuwde artikel ineens *aspirant*-studenten blijken te zijn...).

Artikel 7.15. Informatieverstrekking aan studenten en aanstaande studenten

1. *Het instellingsbestuur verstrekt zodanige informatie aan studenten en aspirant-studenten over:*
  - a. *de instelling,*
  - b. *het te volgen onderwijs in algemene zin,*
  - c. *de differentiatie in het opleidingsaanbod,*
  - d. *de selectie van studenten,*
  - e. *de opleidingsnamen, en*
  - f. *de graden die aan de opleidingen zijn verbonden,*

dat deze studenten en aspirant-studenten in staat zijn de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen.

Het is evenwel niet standaard het geval dat leerlingen en mbo'ers die zich oriënteren op een vervolgopleiding, de beschikking krijgen over de OER voor het jaar waarin ze met hun studie aanvangen.

Hoewel, er lijken steeds meer instellingen zijn die op hun website een link hebben naar de studiegids. Maar dan moet het wel zo zijn dat alles daarin juist en up-to-date staat vermeld.

De website www.studiekeuze123.nl dient uiteraard wel tiptop in orde te zijn. Misschien is dit nog een actiepoint voor OCW.

D.13 Taalkundige zaken

Het formuleren van artikelen in een wet voor het hoger onderwijs moet boven elke verdenking verheven zijn d.w.z. er mag geen sprake zijn van onnodige ruimte voor het verkeerd kunnen interpreteren van hetgeen moet worden geregeld. De WHW kent die 'plekken' al heel lang, al wordt getracht door de overheid om bij elk aanpassing van de wet allerlei zaken 'op te schonen', maar

helaas is dat nog steeds niet over de volle breedte gelukt. We gaan hieronder puntsgewijs na wat met de Variawet had kunnen worden meegenomen en tevens hoe er toch nog weer zaken onduidelijk worden gemaakt. Daarbij slaan we dus de discussie over de 'student' maar gewoon over.

1. In de artikelen 1, 2 en 3 is sprake van een opsomming. Bij lid 1 worden de onderdelen afgesloten met een , (komma) en bij de leden 2 en 3 met een ; (puntkomma).

Er is in de aanpassing binnen de Variawet besloten om in lid 2 bij c. achter de ; 'of' toe te voegen.

Echter, bij die aanpassing is verzuimd om te kunnen nagaan of die 'of' bij lid 1 eigenlijk wel taalkundig juist is. Het is namelijk zo dat in de inleidende zin bij lid 1 wordt gesteld – en dan nemen we maar even de nieuwe versie, omdat dit ook geldt voor de huidige versie:

...waarbij de profielen betrekking hebben op de volgende diploma's:

- a. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 7 van de Wet op het voortgezet onderwijs,
- b. het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bedoeld in artikel 13 van de Wet voortgezet onderwijs BES,
- c. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs, of
- d. het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs, bedoeld in artikel 14 van de Wet voortgezet onderwijs BES.

In de inleidende zin gaat het niet om het moeten maken van een keuze uit de diploma's die worden genoemd bij a tot en met d. In de ministeriële regeling worden voor elke opleiding de profielen genoemd, ook als er geen aanvullende vooropleidingseisen aan een profiel worden toegevoegd, en dat betekent dat het gaat om het betrekking hebben op alle genoemde diploma's.

Op basis daarvan dient er bij c. te staan 'en', als de komma's bij a, b en c blijven staan.

Echter, een alternatief is dat bij a, b en c niets aan het eind staat, en vervolgens bij d een . – een punt dus.

2. Vervolgens gaan we door naar artikel 2 en zien daarbij in de nieuwe tekst het volgende staan (waarbij we 2c nog maar gewoon even meenemen):

...in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:

- a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programmaonderdelen omvat;
- b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel; *of*
- c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.

Door het gebruik van de zinsnede 'indien het betreft' is er sprake van het maken van een keuze uit de gevallen die bij a, b en c worden genoemd. Omdat het geen opsomming betreft, kan hier wel de 'of' blijven staan, maar kan de ; bij a en b worden verwijderd en worden vervangen door een , – dus een komma.

3. Daarna komen we uit bij lid 3, met de volgende nieuwe tekst, ook nog maar even met b – ook al omdat de opmerkingen mede betrekking hebben op de huidige formuleringen:

Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:

- a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
- b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.

- Er is hierbij geen sprake van een keuze omdat de regeling betrekking dient te hebben op beide soorten diploma's. Het kan best zo zijn dat het om verschillende gewenste aansluitingen gaat, maar er moet wel iets over worden gezegd. In de uitwerking van de huidige regeling, dus in de Ratho-tabellen, heeft men de uitspraak over de nadere vooropleidings-eisen voor mbo-hbo laten vallen, maar dat is formeel gezien onjuist omdat er moet staan dat 'elke mbo'er naar elke hbo-opleiding kan doorstromen'.

Dat betekent dat als a. en b. blijven staan, de 'of' dient te worden vervangen door 'en', en dat de ; een , wordt.

- In b. kan na '...aangewezen vakopleiding' een punt worden gezet. De zinsnede 'op een (...) beroepsonderwijs' komt namelijk al voor in de inleidende zin van dit lid, en daarmee is er sprake van een onnodige dubbeling.
  - Het is opmerkelijk dat in a. wordt verwezen naar de WEB, dus de wet voor het mbo en vavo, terwijl in b. dat indirect gebeurt nl. door aldaar te verwijzen naar een artikel van de WHE alwaar sprake is van een (door)verwijzing naar de WEB. Kan dit worden aangepast om aldus consequent te blijven handelen?
4. Zoals al eerder is besproken zal, als op basis van het voorstel om geen gebruik meer wordt gemaakt van het begrip 'bezitter van een diploma, maar van 'aspirant-student', dit niet alleen in het nieuwe lid 4 dienen te gebeuren maar ook in de andere leden van het artikel (waar nu nog 'student' staat).
  5. Gaan we naar het nieuwe lid 5, toch maar even weer voor de goede orde.

De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in artikel 1.1.1, onderdeel b, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid.

Elders in de wet gaat het om het hebben van een 'vertegenwoordiging' van de hogescholen en de instellingen voor mbo en vavo. Het gebruik van 'vertegenwoordigers' leidt tot verwarring nl. dat de voorstellen worden gedaan waarbij elke hogeschool en instelling meedoet. Het gaat nu juist om een advies aan de wetgevers via de formele vertegenwoordigers, dus de VH en de MBO Raad. Voor alle duidelijkheid, het zijn voorstellen, dus OCW besluit (en dat kan mede op andere gronden zijn, met een andere uitkomst).

6. In lid 1 leidt de wens om het 'moeten' van de regeling te vertalen naar 'kunnen', tot een stevige verwarring. Dat heeft te maken met het opnemen in een en dezelfde zin van:
  - a. Onverminderd (keuze tussen de betreffende leden van het artikel)
  - b. Kan... worden (keuze van de overheid)
  - c. Mogelijkheid (keuze van een instellingbestuur).

De vraag is dus hoe dit alles zich tot elkaar verhoudt, in de uitwerking.

D.14 Studeerbaarheid, doorstroom, kosten en eerste leerjaar hbo en wo

Het is niet dat er meteen juridische consequenties aan verbonden zijn, maar wel in maatschappelijke zin. Daarom is het noodzakelijk om te kijken naar de uitwerking van aanpassingen en de mogelijkheid om daarop een effectieve controle uit te oefenen.

Dat is een voorwaarde, denken we, om over te gaan tot het aanpassen van de wetgeving, zeker nu er steeds meer en meer wordt gekeken naar de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, het flexibiliseren van leerwegen en het vergroten van kansen voor allerlei doelgroepen in onze samenleving.

We lopen met het oog daarop een aantal consequenties van de verandering door, om te laten zien dat er niet over een nacht ijs moet worden gegaan met nog even snel indienen van amendementen aan het eind van een wetgevingstraject – en waarvoor het zeker nodig is om de vereiste zorgvuldigheid te hanteren via het consulteren van allerlei experts.

D.14.1 Studeerbaarheid, doorstroom, kosten en studeren in het eerste leerjaar hbo en wo

We pakken hier een aantal zaken die te maken met het de houding die de hbo- en wo-instellingen kunnen innemen als het gaat om eisen te stellen en waarbij eigenlijk ook de a.s. student iets in de melk te brokkelen kan hebben, met allerlei eigen overwegingen.

a Wel of niet toelaatbaar verklaren

- Het systeem rond de nadere vooropleidingseisen is gebaseerd op het vragen van vakken die of binnen een profiel of in het vrije deel kunnen worden gekozen – ze moeten dan onderdeel hebben kunnen uitmaken van het examen.
- Dat wil zeggen dat het op basis van de inrichting van het onderwijs met profielen niet mogelijk is om via deze regeling regulier teveel vakken te eisen - die vervolgens daarnaast ook nog dienen te worden gedaan, bij een bepaald profiel.
- Als een ho-opleiding van mening is dat dit onontkoombaar en anders niet kan instaan voor studiesucces, de kans daarop erg klein vindt en a.s. studenten daaraan niet aan wil 'blootstellen', kan in de regeling, de Ratho dus, bij het desbetreffende profiel 'niet-toelaatbaar binnen de reguliere setting' worden vermeld (# in de tabellen van de regeling).
- Bij het hbo is dit overal op die manier geregeld, bij het wo niet. Er kan dus sprake zijn van een 'overvraging' bij het kunnen gaan doen van een wo-opleiding met een niet direct geschikt profiel, dus met meer vakken dan waarin regulier examen kan worden gedaan. Deze vakken kunnen nu simpelweg in de regeling worden opgenomen...

b Overvragen = 'overtreden' = geen controle overheid

- Op basis van de afspraken die al vanaf de start bij het werken met profielen door OCW met het hbo zijn gemaakt, houdt het overvragen in dat van een 'herenakkoord' wordt afgeweken – of eigen nog erger, dat de wet wordt genegeerd. In het kader hieronder geven we een voorbeeld hiervan.

Voor een zeer bèta-gerichte wetenschappelijke bacheloropleiding wordt in de Ratho bij het profiel Economie en Maatschappij (E&M) aangegeven dat de nadere vooropleidingseisen zijn:

wisB + biol + nat + schk

Echter, voor het profiel E&M geldt de volgende invulling, wettelijk gezien:

- De vakken wiskunde A, economie en geschiedenis zijn verplicht.
- Eén van de volgende profielkeuzevakken: management en organisatie, aardrijkskunde, maatschappijwetenschappen of een moderne vreemde taal,
- Een vak in het vrije deel.

We kunnen ons niet voorstellen dat dit mogelijk is. Wiskunde A mag nog wel worden vervangen door Wiskunde B, maar met drie andere vakken die niet in en naast het profiel kunnen worden opgenomen, is dit een onzinnige formulering van nadere vooropleidingseisen – en dat is een understatement. Vwo-scholen kunnen ze bovendien sowieso niet in een rooster gieten.

Het voorbeeld laat zien dat er kennelijk iets in de procedure verkeerd gaat. Men kan best aangeven wat de kernvakken zijn voor de wo-opleiding, maar zet ze dan in een apart deel van de regeling (zie verderop).

- Mogelijk dat juist de druk op het aanpassen van dit artikel van de WHW afkomstig was uit de hoek van de instellingen die deze aanpak hanteren, gelet op wat de argumenten waren voor het vaststellen ervan.
- In het algemeen dient te worden gesteld dat dit laat zien wat de gevolgen kunnen zijn als 'de deur verder wordt opengezet', ook al omdat het bovenstaande impliceert dat de overheid zelf geen echte controle (meer) uitvoert op hetgeen door de onderwijskoepel wordt aangeleverd.

c Alternatief... eventueel...

- Natuurlijk is er een alternatief nl. dat in de formele regeling voor de nadere vooropleidingseisen alleen maar wordt gewerkt met vakken die binnen het reguliere examen zijn te doen, en dat een opleiding een extra vermelding kan laten opnemen als er wel aanvullende mogelijkheden voor de toelating zijn. Bij dat laatste kan worden aangegeven dat daarvoor de website van de betrokken instelling valt te raadplegen (maatwerk dus). Iemand kan dan altijd nog een extra vak nemen (als de school dat mogelijk maakt), naar het vavo gaan, zelfstudie plegen en verzoeken om toelatingstoetsen, allemaal naast de vakken op weg naar het reguliere examen.
- Er zijn ook scholen die zichzelf afficheren als Technasium, dus mogelijk dat aldaar dergelijke constructies worden gerealiseerd in een meer formele context.

d Uitbesteden, extra jaren... kosten maken... is dat de bedoeling van de wet?

- De huidige aanpak en de ruimte die ondanks de wet wordt geboden door de overheid, betekenen dat voor het wo sprake is van een aanvullend circuit voor het aanbieden van cursussen voor bepaalde vakken.
- De VSNU heeft de toetsing namens de universiteiten uitbesteed aan de zgn. CCVX, de Centrale Commissies Voortentamen, alsmede aan instellingen zoals het Boswell Instituut als aanbieder van cursussen. De kosten bedragen al snel meer dan 1000 euro per volledige en intensieve cursus.

Het betekent dat bij meerdere vakken (bèta-vakken, voor de harde bèta-wo-opleidingen) er 7e jaren kunnen zijn of gaan ontstaan, voor a.s. studenten die zich dat kunnen permitteren.

Overigens zijn er ook 6e jaren voor havisten beschikbaar maar omdat bij teveel vakken de toelating in formele zin niet mogelijk wordt gemaakt, lijkt die route met cursussen alleen maar bedoeld voor het aanpakken van de echte deficiënties dan wel voor degenen die alsnog een geheel andere richting op willen en daarvoor dus niets anders kunnen doen dan een dergelijk 'tussenjaar' gebruiken.

D.14.2 Wegwerken deficiënties) in het eerste leerjaar – een vorm van selectie?

Een van de zaken die de indieners van de amendementen scherp voor ogen hadden, was het mogelijk maken dat instellingen zelf kunnen bepalen dat deficiënties in het eerste jaar zijn weg te werken. Het argument is dat daarmee de druk – die door het eisen van 'teveel' vakken, zoals hierboven behandeld, zelf wordt veroorzaakt, dus laten we dat voorop stellen en scherp in de gaten houden – op de leerlingen kan worden weggenomen, in de voorbereiding op het gaan doen van een ho-opleiding. Dus minder naast het examen, in de vrije tijd of in de (zomer)vakantie.

Het opmerkelijke is dus wel dat de universiteiten dit allemaal hebben uitbesteed en dat er specifieke instituten voor bestaan. Daarnaast is het tevens een verschuiving van de studielast van voor de aanvang van de studie naar erna, dus te combineren met het programma in het eerste jaar. Is dat een wo- invalshoek of kan dit in het algemeen als wenselijk worden gezien?

a Een paar aspecten beschouwd, rond de status van de eisen...

Om toch wat meer in te zoomen op wat de consequenties van deze verruiming zijn, lopen we een aantal aspecten langs.

- Om te beginnen is het een prima zaak dat we in ons land, met de landelijke examens, de profielen waarbij al veel vastligt en het vrije deel beperkt is, een regeling hebben voor het kunnen stellen van aanvullende vooropleidingseisen nl. dat die vakken nodig zijn om een goede start te maken met een opleiding in het hbo dan wel wo. De kans op studentsucces wordt daarmee groter en de kracht van het eindexamen sterker.
- Gelet op de status van het examen is het van belang dat alle vakken in principe zijn gedaan voorafgaande aan de start omdat het gaat om 'vooropleidings-eisen' die een afspiegeling vormen van de kernzaken van de ho-opleiding. Dat betekent concreet dat in het ho-programma meteen gebruik wordt gemaakt van die voorkennis en de bijpassende onderwerpen, kijkend naar het bereikte niveau, en dat daarop ook kan worden voortgebouwd, om aldus de leerlijnen in het hoger onderwijs uit te zetten.
- Als het mogelijk wordt om een of meer vakken pas aan het eind van het eerste leerjaar te hebben behaald, is het niet raar om de volgende vraag te stellen: Waarom zijn ze dan nodig en op welke plekken moet die kennis worden ingezet (ook nog niet wetende of een a.s. student dan wel de opleiding zelf mag bepalen welke vakken vooraf en na de start worden gedaan)?
- Net zoals nu het geval is, moet derhalve het meenemen van deficiënte vakken op die wijze een uitzondering blijven. Bijvoorbeeld als ze dat alleen doen voor het eerste semester, omdat men ze gebruikt voor het vervolg in het tweede semester. De overheid zal echter strenger dan nu moeten vragen om een sluitende onderbouwing.

b Selectie?

- Het is erg verleidelijk om te stellen dat in bepaalde situaties het stellen van vooropleidingseisen en vakken die als 'moeilijk en lastig' worden gezien, wordt gezien als een optie om 'de beste a.s. studenten' te kunnen selecteren, zonder dat die vakken een zeer directe relatie hebben met het programma. Dat doet denken aan systemen in landen als de UK en de VS waarbij de

toelatingseisen en de daaraan gekoppelde onderzoeken zich richten op die 'harde' vakken, en dan het liefst op het allerhoogste niveau.

Men gaat er daarbij vanuit dat de betrokken leerling dan ook wel over de volle breedte over de vereiste talenten bezit, zonder dat wordt gekeken naar wat er verder bij het examen is gepresteerd.

- Het volledig hebben geregeld van de uitbesteding van de vakken en de toetsen aan een extern instituut en dat men zich daarbij baseert op de reguliere examenprogramma's (havo en vwo, mbo is lastiger) laat zien dat op die wijze de controle in eigen handen kan worden gehouden.
- Overigens moet in dat kader worden vermeld dat voor het vak Scheikunde de toets bij het Boswell Instituut over alle onderdelen gaat, terwijl bij het vwo-examen wordt getoetst over een deelverzameling daarvan, elk jaar aangepast. Dat klinkt logisch als het gaat om de planning door de jaren heen, maar het is dus geen kwestie van maatwerk.
- In het hbo kiezen de meeste hogescholen voor het zelf afnemen van de toelatingstoetsen, dus eigenlijk het tegenovergestelde van waarvoor de universiteiten hebben gekozen.

c Eigenlijk al bij het hbo een soort gewenste situatie?

Dat hogescholen alles zelf doen en ook mogen doen, betekent dat er geen landelijke standaard is voor wat er van de examenstof dient te worden getoetst om een deficiëntie weg te kunnen werken. Dat houdt aan de ene kant in dat een a.s. student met toetsen te maken krijgt die van elkaar kunnen afwijken maar aan de andere kant dat een hogeschool zelf kan aangeven wat de kernonderdelen van een vereist havo- of vwo-vak zijn.

Er is eigenlijk tot nu toe niet gebleken dat de leerlingen gaan shoppen om op de gemakkelijkste wijze aan een opleiding te beginnen. De opleiding zelf, de hogeschool en de vestigingsplaats zijn toch belangrijkere elementen die meespelen bij het afwegingsproces.

Toch zou het best goed zijn om binnen elk landelijk opleidingsoverleg met elkaar steeds de kernonderdelen van de vakken die behoren tot de nadere vooropleidingseisen, vast te stellen. Nu is het zo dat bij heel veel hbo-opleidingen elk profiel zonder meer recht op inschrijving geeft. Het zijn vooral de bèta-gerichte hbo-opleidingen die eisen stellen en die kennen intussen allerlei netwerken waarin men met elkaar overlegt.

Zoals al eerder in deze nieuwsbrief aangegeven, liggen de lastigste constructies op tafel bij de doorloop van het mbo naar het hbo. De hogescholen proberen daarbij uit te gaan van de inhoud van de havo-vakken, vooral voor wiskunde als een basisvak. Er zijn nu wel keuzedelen die daarvoor bij mbo-4 zijn in te zetten, maar ze kunnen niet verplicht worden gesteld. Het hebben van een regeling waarbij elke mbo'er naar elke hbo-opleiding mag doorstromen, is een mooie vorm van openheid en toegankelijkheid, maar het betekent wel dat mbo'ers en havisten 'een ongelijke startfase' bij de bèta-gerichte opleidingen kennen.

d Een paar aanbevelingen

Er kan veel worden gezegd op dit punt als het gaat om het hebben en het wegwerken van de kloof tussen het vo/mbo en hbo/wo. Maar het zal nooit zo worden dan alle leerlijnen op elkaar aansluiten over de grenzen van de onderwijssectoren heen.

Inhoudelijk verwante opleidingen weten van elkaar dat er kansen om ernaar te streven, maar voor de rest is het altijd toch wel weer vorm van 'reparatie, bijspijkeren en versneld bij de les brengen'.

Daarom, wetende dat we er nog een keer op zullen terugkomen, hier een paar zaken om alvast mee te geven:

- Laat iedereen in het hbo en wo zich houden aan het stellen van eisen die passen binnen de studielast, in de normale vorm van examen doen (havo en vwo) en de kaders die een mbo-kwalificatie kent.
- Zorg ervoor dat alle tekorten (vakken niet gedaan, een zesje voor een kernvak...) in het eerste semester van een hbo- of wo-opleiding kunnen worden weggewerkt.
- Houd de toetsing van deficiënties volledig in eigen hand zodat de docenten in het eerste jaar van het hbo en wo persoonlijk ervaren waar de grootste knelpunten zitten.
- Zorg a.u.b. dat er een landelijke structuur komt om elk semester vast stellen waar de aansluiting een update en aanpassing nodig heeft, en communiceer daarover met elkaar.

E Ter afronding en ter aankondiging: meer over de achtergronden

In deze nieuwsbrief zijn we nadrukkelijk ingegaan op juridische zaken betreffende de aanpassingen via de Variawet in artikel 7.25. Daarbij hebben we getracht aan te tonen dat het aanvaarden van deze wet leidt tot een wet voor het hoger onderwijs die zowel in formele zin fouten bevat als leidt tot een ongewenste situatie rond de aansluiting van het vo/mbo op het hbo en wo. Het is nu aan het parlement om daarover een besluit te nemen, en mogelijk welbewust allerlei risico's te nemen. Maar men kan ook dit wetsvoorstel terugnemen en gaan aanpassen. Dat kan mogelijk pas gebeuren als er een nieuwe TK is gekozen, als de Variawet controversieel wordt verklaard.

We wachten nu eerst de antwoorden van de minister af op de vragen die vanuit de EK zijn gesteld. Deze gaan we dan uiteraard analyseren, mede afhankelijk van wat de gevolgen ervan kunnen zijn. Maar die analyse zullen we in ieder geval combineren met een verdere beschouwing van achtergronden van deze regeling rond het stellen van nadere vooropleidingseisen. Het kan best zo zijn dat sowieso een aantal aanpassingen is – en zoals in dit nummer aangetoond is een vorm van opschoning in ieder geval noodzakelijk.

Dus we komen op een gegeven moment met die nieuwsbrief, te zien als vervolg op hetgeen nu aan de orde is gesteld. Reacties zijn uiteraard welkom, net zo goed als aanvullende gedachten...

Samenvatting cruciale kritiepunten artikel 7.25 van de Variawet

Hier kunt u in een paar oogopslagen zien welke zaken in ieder geval op basis van onze analyse moeten worden gezien als redenen om de Variawet terug te trekken teneinde het voorstel voor de aanpassing van artikel 7.25 voor de 'nadere vooropleidingseisen' niet door te voeren.

Het is wel zo dat er veel verwarring met het voorstel wordt gezaaid dat ook bij onze opmerkingen sprake is van een overlap, in die zin dat er straks keuzes dienen te worden gemaakt uit wat nu allemaal wordt aangedragen.

1. Door alleen te spreken over 'student' kan **niemand** zich meer inschrijven als '**extraneus**'.
2. Er wordt in het nieuwe lid 4 gesproken over '**aspirant-student**', maar dat gebeurt **niet** in de andere leden van het artikel. Daarmee zou er dan sprake zijn van verschillende doelgroepen.
3. Er is sprake van verschillende begrippen in de wet: '**aspirant-student**' en '**aanstaande student**', terwijl in de landelijke Regeling Aanmelding en Toelating Hoger Onderwijs gesproken over '**kandidaat**'.
4. Het **begrip 'student' is niet omschreven** in de WHW, terwijl ook de mbo-student en de vavo-student in wettelijke zin bestaan, terwijl in de wetten voor het voortgezet onderwijs en het mbo (WEB) wordt gesproken over de '**ho-student**'.
5. Er kan geen sprake zijn van de **inschrijving** van een 'student', aangezien de betrokkene op dat moment **nog geen student** is, maar een vo-leerling dan wel mbo-student.
6. Er zijn **geen 'vakopleidingen'** op niveau 4 in ons onderwijsstelsel en daarom dient de desbetreffende passage in lid 3 te worden verwijderd.
7. Door de aanpassingen dient in **lid 2 deel c.** te worden **verwijderd**, over de mogelijkheid dat geen enkel profiel een goede voorbereiding biedt, aangezien die situatie niet kan voorkomen op basis van hetgeen de leden 1 en 2 voorschrijven voor de procedure (los van het feit dat de regeling de vooropleidingseisen betreft en niet de voorbereiding).
8. De regeling die nu wordt gemaakt voor de **doorstroom mbo-hbo** betekent dat er **tegenstrijdige acties mogelijk** zijn nl. het op landelijk niveau als VH en MBO Raad bezig zijn met de aansluiting – gelet op de doelen van het mbo – en het op regionaal/lokaal niveau vaststellen van nadere vooropleidingseisen die niet zijn vast te leggen in een gedetailleerde regeling vanwege de wijze waarop het mbo is ingericht.
9. Gelet op het feit dat er **(wo)-opleidingen** zijn die **meer aanvullende vakken eisen** dan er passen in het profiel en het vrije deel, en dat daarmee een onmogelijke situatie voor a.s. studenten wordt geschapen, dient hierover een aanvullend lid te worden opgenomen.
10. Voor de optie om te gaan **afwijken** van landelijke regelingen voor ho-opleidingen dienen **nadere procedures** te worden opgenomen, om dit **toe te staan** en tevens weer **in te trekken**. Daarbij is ook niet helder wat daarbij de referentie is, ook niet voor nieuwe opleidingen en bijkomende aanbieders.
11. Er dienen voor de mogelijkheid om **deficiënties na de start** met de opleiding te kunnen wegwerken **aanvullende regels** te komen, met betrekking tot de onderbouwing, de gevolgen van het daaraan niet voldoen en andere zaken die niet passen bij wat de wetgever bedoelt met het kunnen doorstromen met nadere vooropleidingseisen. Indien deze regels er niet komen, zal dit de toegankelijkheid van het hoger onderwijs minder transparant maken.
12. Er is ruimte in het artikel voor de instellingen om zelf de **nadere vooropleidingseisen aan te passen**, tevens daarna ook **weer een andere vorm** te geven, waarbij niet duidelijk is wat dit betekent voor het **keuzeproces van a.s. studenten** die nog een profiel moeten kiezen dan wel reeds in het examentraject zitten.
13. In de **Ratho** wordt gesproken over de inschrijving en toelating tot de **propedeuse** maar daarmee zou in wettelijke zin de regeling **niet toepasbaar** zijn op degenen die een associate degree-opleiding willen gaan doen.
14. Er dient te worden onderzocht op basis van de aanpassingen op welke gronden instellingen zelf de **programma's en de toetsen** om deficiënties weg te werken mogen **uitbesteden** aan private derde partijen en daarop **controle** kunnen uitoefenen.
15. Het is niet duidelijk of, mede gelet op aanpassingen die kennelijk vooral op de voltijdse variant zijn gericht, of de **regeling verschillend** kan, moet en mag worden gebruikt **voor de varianten**.
16. Artikel 7.25 bevat, naast hetgeen al is gesteld rond het gebruik van begrippen, **een aantal taal- en stijffouten**, mede als gevolg van de aanpassingen die worden voorgesteld.